

ÁRSSKÝRSLA 2014

RANNSÓKNAMIÐSTÖÐ ÍSLANDS

Efnisyfirlit

Inngangur	3
Starfsemi og skipulag	4
Rekstrarsvið	5
Mats- og greiningarsvið	8
Mennta- og menningarsvið	11
Alþjóðasvið	22
Rannsókn- og nýsköpunarsvið	26
Kynningarmál, viðburðir og viðurkenningar	31
Vísinda- og tækniráð	35
Ársreikningur 2014	37

Inngangur

Eftir breytingarnar sem gerðar voru á starfseminni í ársbyrjun 2013 höfðar Rannís nú til breiðari markhóps en nokkru sinni fyrr og því er skilvirk upplýsingamiðlun mjög mikilvæg í starfseminni. Þar gegnir vefsíða Rannís lykilhlutverki við að kynna þá fjölbreyttu starfsemi sem stofnunin stendur fyrir. Árið 2014 var ný heimasíða opnuð sem byggir á markhópanálgun til að hún geti sem best þjónað ólíkum viðskiptavinum og hagsmunaaðilum. Unnin var mikil og vönduð undirbúningsvinna með þátttöku allra sviða Rannís og var ný vefsíða opnuð þann 3. apríl. Undir lok ársins kom í ljós að vefsíðan hafði verið tilnefnd til Íslensku vefverðlaunanna 2015 í flokki opinberra vefja, sem eru einkar ánægjulegar fréttir og er vonandi vísbending um að vel hafi tekist til.

Á árinu var unnið að jafningjamati á íslensku vísinda- og nýsköpunarumhverfi með aðkomu erlendra ráðgjafa á vegum ráðgjafanefndar Evrópusambandsins sem kallast ERAC (European Research Area Committee). Niðurstaða matsins sem kynnt var á Rannsóknáþingi í ágúst var nokkuð afgerandi, en þar er lögð áhersla á að brýn þörf sé á umbótum í vísinda- og nýsköpunarkerfinu hér á landi. Rannís vann með mennta- og menningarmálaráðuneytinu að sjálfsmati fyrir skýrsluna. Skýrslan var innlegg í mikilvæga umræðu um málefnið og mun stefna og aðgerðaráætlun Vísinda- og tækniráðs gegna lykilhlutverki við umbætur. Rannís vinnur nú samkvæmt aðgerðaráætlun ráðsins sem byggir á stefnu þess fyrir árin 2013-2016. Í áætluninni eru settar fram 21 aðgerðir sem allar munu eflaust styrkja vísinda- og nýsköpunarumhverfið verulega á komandi árum.

Samkvæmt lögum er eitt meginhlutverk Rannís að annast gagnasöfnun og gangast fyrir mati á árangri vísindarannsókna, tæknipróunar og nýsköpunar í landinu og taka þátt í fjölþjóðlegum samanburðarathugunum. Á árinu var tekin ákvörðun um að flytja tvö meginverkefni mats- og greiningarsviðs Rannís til Hagstofunnar og á sama tíma var ákveðið að Rannís tæki yfir bókhald og greiðslur stofnunarinnar sem höfðu verið í höndum Skrifstofu rannsóknastofnanna atvinnuveganna (SRA) um áratugaskeið. Ekki komu til viðbótarframlög til Rannís vegna bókhaldsýfirtökunnar og annarra aukinna verkefna og var því tekin ákvörðun um að leggja niður mats- og greiningarsvið stofnunarinnar og starfsmönnum þess sagt upp.

Þegar Rannís tók við umsýslu alþjóðlegra samstarfsáætlana á sviði mennta- og menningarmála auk umsýslu innlendra sjóða og styrkveitinga á sviði menntunar, menningar og æskulýðsmála, var ljóst að flytja þyrfti stofnunina í stærra húsnæði. Það ferli tók langan tíma, en undir lok árs 2014 lá loks fyrir að Rannís fengi nærri 1500 fermetra húsnæði í Borgartúni 30. Vegna húsnæðishraks mennta- og menningarsviðs flutti sviðið úr Tæknigarði Háskóla Íslands í Borgartúnið um miðjan desember til bráðabirgða, þar sem vinna hafði ekki hafist við að aðlaga húsnæðið að þörfum Rannís. Fyrir liggur að Rannís mun flytja alla sína starfsemi í Borgartún 30 á næsta ári.

Í þessari skýrslu er gerð grein fyrir helstu verkefnum sem Rannís vann að á árinu 2014, en eins og sjá má er um mjög fjölbreytt verkefni að ræða.

Hallgrímur Jónasson, forstöðumaður Rannís

Starfsemi og skipulag

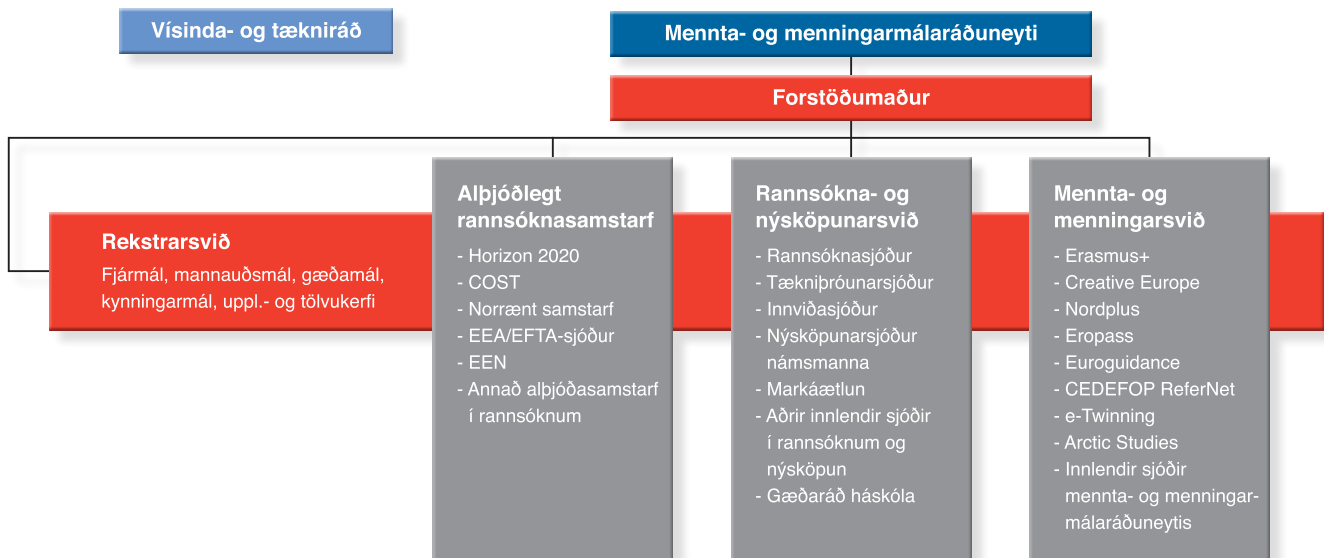
Rannsóknamiðstöð Íslands – Rannís veitir stuðning við rannsóknir og nýsköpun, menntun og menningu. Stofnunin er samstarfsaðili Vísinda- og tækniráðs og veitir faglega aðstoð og þjónustu við undirbúning og framkvæmd stefnu ráðsins. Rannís aðstoðar íslenskt þekkingarsamfélag með rekstri samkeppnissjóða, aðstoð og kynningu á alþjóðlegum sóknarfærum og samstarfsmöguleikum auk þess að kynna áhrif rannsókna og nýsköpunar, menntunar og menningar á þjóðarhag.

Rannís heyrir undir mennta- og menningarmálaráðherra og starfar á grundvelli laga um opinberan stuðning við vísindarannsóknir, nr. 3/2003. Forstöðumaður stofnunarinnar er Hallgrímur Jónasson.

Rannís hefur umsjón með rekstri helstu opinberu samkeppnissjóða sem styðja við rannsóknir og nýsköpun, menntun og menningu, auk þess sem Rannís styður við þátttöku íslensks vísinda- og menntasamfélags í alþjóðlegu samstarfi með umsjón með helstu samstarfsáætlunum Evrópusambandsins og Norrænu ráðherranefndarinnar á þessum sviðum.

Í lok árs 2014 skiptist starfsemi Rannís í þrjú fagsvið, rannsóknna- og nýsköpunarsvið, alþjóðasvið og mennta- og menningarsvið. Stjórnslusvið og mats- og greiningarsvið ganga þvert á fagsvið, en á miðju starfsárinu var mats- og greiningarsvið lagt niður.

Skipurit Rannís eins og það leit út í lok árs 2014

Rekstrar svið

Hlutverk rekstrar sviðs er að sjá um fjármál, rekstur, mannauðsmál, tölvumál, skjalastjórnun og innri gæðamál ásamt kynningarmálum. Undirbúningur árlegrar rekstraráætlunar hefst að hausti, en áætlunin byggir á verkþókhaldi og er hvert verk skoðað út frá gjöldum, tekjum og áætluðum tíma sem á að verja í það á komandi ári. Auk mánaðarlegra uppgjöra eru gerð nákvæmari ársfjórðungsleg uppgjör. Mannauðsmál heyrar undir sviðið, allt frá nýráðningum til starfsloka, umsjón með launum, árlegum starfsmannasamtölum, fræðsluáætlunum og fleiru því tengdu. Tölvumál, sem tengjast almennum skrifstofurekstri Rannís, heyrar undir sviðið ásamt skjalastjórnun og innri gæðamálum.

Kynningarmál eru stór þáttur í starfsemi Rannís og sér kynningarstjóri um markaðs- og kynningarmál, utanumhald heimasíðu ásamt vefstjóra og skipulagningu ráðstefna og funda þar sem tekin eru fyrir ýmis mál sem tengjast rannsóknnum, vísindum, menntun og menningu. Stærstu viðburðirnir sem Rannís stóð fyrir á starfsárinu voru Rannsóknþing og Nýsköpunarþing. Að auki hefur kynningarstjóri umsjón með viðurkenningum sem veittar eru á sviði rannsókna og nýsköpunar. Þessum umfangsmikla hluta starfseminnar eru gerð sérstök skil í kafla um kynningarmál, viðburði og viðurkenningar.

Rekstur Rannís

Heildargjöld Rannís voru 625,2 m.kr., þar af er stærsti gjaldaliðurinn laun og launatengd gjöld 372,9 m.kr. eða 59,6% af útgjöldum Stærstu gjaldaliðirnir fyrir utan laun og

launatengd gjöld eru ferðakostnaður og upphald erlendis, 64,9 m.kr. eða 10,4% af útgjöldum, ferðakostnaður og upphald innanlands var 7,9 m.kr. eða 1,3%, tölvumál 32,4 m.kr. eða 5,2%, húsaleiga og tengdur kostnaður 31,4 m.kr. eða 5%, funda- og ráðstefnukostnaður 21,6 m.kr. eða 3,5%, kynningarmál 11,8 m.kr. eða 1,9%, sérfræðipjónusta 20,7 m.kr. eða 3,3% af útgjöldum. Annar rekstrarkostnaður nam 61,5 m.kr. eða 9,8% af útgjöldum ársins.

Sértekjur Rannís á árinu voru 339,9 m.kr. og þar af komu 177,6 m. kr eða 52,3% frá erlendum opinberum aðilum. Innbyrðis framlög milli A hluta stofnanna voru 103 m.kr. eða 30,3%, kostnaðarhlutdeild í sameiginlegri þjónustu var 11,8 m.kr. eða 3,5%, rekstrarframlög frá einkaaðilum innlendum sem erlendum 12,7 m.kr. eða 3,7% af heildarsértekjum, endurgreiddur ferðakostnaður var 20,1 m. kr eða 5,9%, funda- og ráðstefnutekjur voru 7,3 m.kr. eða 2,2%, og aðrar sértekjur voru 7,4 m.kr. eða um 2,2%.

Fjárveitingar á fjárlögum til Rannís námu samtals 276,4 milljónum króna. Til viðbótar fékk stofnunin millifærslu vegna launaendurmats og launapotts kjarasamninga upp á 3,6 m.kr. en dregnar voru frá 0,8 m.kr. vegna launaendurmats sértekna. Auk þess voru millifærðar 4,4 m.kr. vegna framlags ríkisins til MEDIA áætlunarinnar sem fluttist til Rannís þann 1. janúar 2014. Fjárheimildir Rannís á árinu 2014 námu 283, 6 m.kr., þar af 34,6 m.kr. fyrir aðildagjöld. Fjárlög gerðu ráð fyrir tekjum upp á 278,4 m.kr. Heildarútgjöld og heildartekjur Rannís voru hærri en fjárlögin gerðu ráð fyrir en rekstrarhalli ársins var 1,7 m.kr.

Þar sem Skrifstofa rannsóknastofnana atvinnuveganna (SRA) var lögð niður á árinu, fluttist bókhald, greiðsluþjónusta og tilheyrandi verkefni yfir til Rannís. Undirbúningur tilflutningsins og þessa nýja hlutverks varð eitt meginverkefni rekstrarsviðs á árinu ásamt því að hagræða á móti viðbótinni í almennri starfsemi. Til hagræðingar varð niðurstaðan sú, að leggja niður mats- og greiningarsvið með tilheyrandi uppsögnum starfsfólks. Bókhald og greiðsluþjónusta ásamt tengdum verkefnum fyrir Rannís og sjóði í umsýslu stofnunarinnar fluttist formlega yfir til Rannís 1. október 2014.

Vinna í tengslum við framtíðarhúsnæði Rannís einkenndi einnig árið, en í árslok 2014 fékk Rannís formlegt vilyrði fyrir að framtíðarstaðsetningin yrði Borgartún 30, sem er húsnæði í eigu ríkisins. Hluti starfsemi Rannís flutti inn í húsnæðið um miðjan desember 2014.

Á árinu hefur farið mikill tími í að ganga frá skjölum til undirbúnings fyrir flutning til Þjóðskjalasafns eða í framtíðarhúsnæði Rannís.

Vegna hagræðingar í rekstri var aðeins sótt um einn sumarstarfsmann í átaksverkefni sem er mikil fækkun frá fyrri árum.

Mannauður 2014

Í árslok 2014 var starfsfólk Rannís 41 í 40,6 stöðugildum fyrir utan forstöðumann. Þar af voru sérfræðingar í 30,8 stöðugildum, almennir starfsmenn í 5,8 stöðugildum og sviðsstjórar í 4 stöðugildum. Tveir starfsmanna gegndu tímabundnum störfum. Auk þess var einn starfsmaður í fæðingarorlofi.

Einn starfsmaður Rannís lést á árinu, Ástríður Guðlaugsdóttir, sem starfaði á mennta- og menningarsviði.

Sjö starfsmenn hættu á árinu 2014, einn fór í fæðingarorlof og tveir komu aftur til starfa að loknu fæðingarorlofi. Fjórir starfsmenn voru ráðnir til starfa, þar af þrír vegna tilflutnings verkefna til Rannís.

Vegna flutnings bókhalds og greiðsluþjónustu frá Skrifstofu rannsóknastofnanna atvinnuveganna (SRA) til Rannís, voru ráðnir tveir starfsmenn til rekstrarsviðs á árinu, Eyrún Helgadóttir, fyrrum starfsmaður SRA, fluttist til Rannís sem fjármálastjóri þann 1. október og einnig var Árni Sigurðsson ráðinn sem aðalbókari og hóf hann störf 1. september.

Umsjón með MEDIA áætlun ESB var flutt frá Kvikmyndamiðstöð Íslands yfir til Rannís í ársbyrjun 2014 og fylgdi henni einn starfsmaður, Sigríður Margrét Vigfúsdóttir.

Fanney Reynisdóttir, sem hafði áður starfað fyrir Landsskrifstofu menntaáætlunar ESB var ráðin í ársbyrjun til að gegna stöðu móttökuritarar.

Um miðbik ársins þurfti Rannís að beita uppsögnum vegna hagræðingar í rekstri. Mats- og greiningarsvið var lagt niður og þremur starfsmönnum, sem gegndu 2,8 stöðugildum, var sagt upp. Tveir starfsmenn sviðsins voru fluttir á önnur svið, þ.e. starfsmaður Gæðaráðs háskóla fluttist yfir á rannsókn- og nýsköpunarsvið og fyrrum sviðsstjóra mats- og greiningarsviðs voru falin önnur verkefni innan Rannís, einkum á rannsókn- og nýsköpunarsviði. Einn þeirra starfsmanna sem sagt var upp verður á biðlaunum fram til miðs árs 2015.

Skipting mannaúds milli sviða

Dreifing mannaúds milli sviða í árslok var þannig að 8 starfsmenn unnu á rekstrarsviði í 8,8 stöðugildum en tveir þeirra starfa einnig að hluta til fyrir önnur svið Rannís, 18 starfsmenn á mennta- og menningarsviði í 18 stöðugildum, 5 á alþjóðasviði í 4,2 stöðugildum og 11 á rannsókn- og nýsköpunarsviði í 10,6 stöðugildum.

Staða og kynjaskipting mannaúds í föstum störfum

Í árslok 2014 voru konur 61,9% mannaúds og karlar 38,1% með forstöðumanni. Sérfræðingar voru 73,8% mannaúds, átján konur og tólf karlar. Aðrir starfsmenn voru 14,3% mannaúds og voru það sex konur. Stjórnendur töldust vera 11,9% mannaúds eða 5 talsins með forstöðumanni, tvær konur og þrír karlar.

Lífaldur starfsmanna og dreifing

Meðalaldur starfsmanna Rannís við lok ársins var 48 ár. Um 81% starfsfólks var eldri en 40 ára og 45% var 50 ára eða eldri. Starfsfólk á aldursbilinu 40-49 ára var 36%, 14% starfsfólks á aldursbilinu 30-39 ára og 5% starfsfólks á aldursbilinu 25-29 ára.

Sumaráttak 2014

Rannís fékk styrk til að ráða einn sumarstarfsmann í verkefni tengdu skráningu og frágangi skjalasafns. Alls bárust 121 umsókn í starfið og var Lilja Steinunn Jónsdóttir ráðin.

Starfsfólk Rannís við árslok 2014

Aðalheiður Jónsdóttir,
kynningarstjóri Rannís og sérfræðingur á alþjóðasviði
Ágúst Hjörtur Ingpórsson,
sviðsstjóri mennta- og menningarsviðs
Andrés Pétursson,
sérfræðingur á mennta- og menningarsviði

Árni Sigurðsson,
aðalbókari

Ásta Vigdís Jónsdóttir,
vefstjóri

Björk Þorleifsdóttir,
gagnastjóri

Björn Víkingur Ágústsson,
sérfræðingur á rannsókn- og nýsköpunarsviði

Dóra Stefánsdóttir,
sérfræðingur á mennta- og menningarsviði

Eiríkur Stephensen,
sérfræðingur á rannsókn- og nýsköpunarsviði

Elín Jóhannesdóttir,
sérfræðingur á mennta- og menningarsviði, í fæðingarorlofi

Elísabet M. Andrésdóttir,
sviðsstjóri alþjóðasviðs

Eyrún Helgadóttir,
fjármálastjóri

Eyrún Sigurðardóttir,
verkefnastjóri á mennta- og menningarsviði

Fanney Reynisdóttir,
móttökuritari

Guðlaug Þóra Kristjánsdóttir,
sérfræðingur á rannsókn- og nýsköpunarsviði

Guðmundur Ingi Markússon,
sérfræðingur á mennta- og menningarsviði

Hallgrímur Jónasson,
forstöðumaður

Helga Rún Viktoradóttir,
verkefnastjóri á mennta- og menningarsviði

Herdís Þorgrímsdóttir,
sviðsstjóri rekstrarsviðs

Hulda Hrafnkelsdóttir,
verkefnastjóri á mennta- og menningarsviði

Hulda Proppé,
sérfræðingur á rannsókn- og nýsköpunarsviði

Katrín Valgeirsdóttir,
sérfræðingur á alþjóðasviði

Kristmundur Þór Ólafsson,
sérfræðingur á alþjóðasviði

Lýður Skúli Erlendsson,
sérfræðingur á rannsókn- og nýsköpunarsviði

Margrét Jóhannesdóttir,
sérfræðingur á mennta- og menningarsviði

Margrét K. Sverrisdóttir,
sérfræðingur á mennta- og menningarsviði

María Kristín Gyldfadóttir,
sérfræðingur á mennta- og menningarsviði

Óskar Eggert Óskarsson,
sérfræðingur á mennta- og menningarsviði

Ragnhildur I. Guðmundsdóttir,
verkefnastjóri á rannsókn- og nýsköpunarsviði

Ragnhildur Zoëga,
sérfræðingur á mennta- og menningarsviði

Sigríður Margrét Vigfúsdóttir,
sérfræðingur á mennta- og menningarsviði

Sigríður Vala Vignisdóttir,
verkefnastjóri á mennta- og menningarsviði

Sigrún Ólafsdóttir,
sérfræðingur á mennta- og menningarsviði

Sigurður Björnsson,
sviðsstjóri rannsókn- og nýsköpunarsviðs

Svandís Sigvaldadóttir,
verkefnastjóri á rannsókn- og nýsköpunarsviði

Tómas Myung Hjartarson,
verkefnastjóri á rannsókn- og nýsköpunarsviði

Unnar Freyr Hlynsson,
verkefnastjóri á rannsókn- og nýsköpunarsviði

Viðar Helgason,
sérfræðingur á alþjóðasviði

Þorgerður Eva Björnsdóttir,
sérfræðingur á mennta- og menningarsviði

Þorsteinn Gunnarsson,
sérfræðingur á rannsókn- og nýsköpunarsviði

Starfsfólk í tímabundnum störfum í árslok 2014 voru þær Júlíana G. Tzankova, sem sinnti skrifstofuhaldi á mennta- og menningarsviði og Sigríður Ásgeirsdóttir, verkefnastjóri á mennta- og menningarsviði. Að auki var Lilja Steinunn Jónsdóttir ráðin í tímavinnu við skráningu og frágang skjalasafns.

Mats- og greiningarsvið

Um mitt ár var mats- og greiningarsvið lagt niður vegna kröfu stjórnvalda um hagræðingu í rekstri. Öll verkefni sem tengjast Rannsóknarvög og Nýsköpunarvög, og hafa verið á hendi mats- og greiningarsvið Rannís undanfarin ár, voru flutt yfir til Hagstofunnar. Rekstur Gæðaráðs íslenskra háskóla var fært yfir á rannsókn- og nýsköpunarsvið en norðurslóðaverkefnum verður áfram sinnt í samstarfi við alþjóðasvið. Önnur verkefni sviðsins voru lögð niður og verða ekki tekin upp aftur nema fjárveitingar leyfi. Hér verður gerð grein fyrir helstu verkefnum sviðsins á árinu, fram að þeim tíma sem það var lagt niður.

Helstu hlutverk mats- og greiningarsviðs eru eftirfarandi:

- Öflun, greining og miðlun upplýsinga. Í þessu felst m.a. að annast gagnaöflun og miðlun upplýsinga fyrir Vísinda- og tækniráð og nefndir þess, um vísindarannsóknir, tæknipróun og nýsköpun í landinu og á alþjóðavettvangi.
- Reglulegt mat á umfangi og árangri rannsókna, þróunar og nýsköpunar í landinu og þátttaka í fjölbjódlegum samburðarathugunum á því sviði fyrir hönd Íslands. Samstarf er tryggt við hliðstæðar erlendar stofnanir og fylgst með þátttöku Íslands í fjölbjódlegu vísindastarfi.
- Samstarf við innlenda og erlenda aðila á sviði stefnurannsókna (policy research) og atvinnuþróunar.
- Próun og innleiðing heildstæðs upplýsingakerfis um afrakstur vísinda- og nýsköpunarstarfs í samráði við háskóla, rannsóknastofnanir og atvinnulíf. Meta gæði og afrakstur vísinda- og nýsköpunarstarfs í samræmi við alþjóðleg viðmið og á samræmdan máta.

- Rekstur Gæðaráðs íslenskra háskóla. Í því felst að annast reglubundnar úttektir óháðra sérfræðinga á starfsemi háskóla og einstakra eininga þeirra. Jafnframt að efla gæðamenningu innan háskólageirans með ráðstefnum, námskeiðum og útgáfustarfsemi í samráði við hagsmunaaðila.
- Próun verkferla fyrir innra gæðastarf á öðrum starfssviðum Rannís.
- Umsjón með og þátttaka í alþjóðlegu vísindasamstarfi á norðurslóðum í samstarfi við alþjóðasvið, sem dæmi má nefna Alþjóðlegu norðurskautsvísindanefndina (IASC), norrænt samstarf og ýmislegt tvíhliða samstarf.
- Kynning á niðurstöðum greininga.

Öflun, greining og miðlun upplýsinga

Birtar voru niðurstöður könnunar um útgjöld til rannsókna og þróunar, sk. Rannsóknavogar, fyrir árið 2011. Unnið var úr svörum fyrirtækja við spurningalisti um Nýsköpunarvög fyrir árin 2010-2012 sem sendur var út til fyrirtækja í desember. Fjárlagagreining var unnin samkvæmt venju. Unnið var við að taka saman tölfræðilegar upplýsingar um nýjar doktorsgráður frá innlendum háskólum og útskriftir Íslendinga frá erlendum háskólum og árleg skýrsla var send til NORBAL.

Rannsóknir, þróun og nýsköpun á Íslandi

Vasabók með yfirliti yfir rannsóknir, þróun og nýsköpun á Íslandi var gefin út í maí. Til þeirrar útgáfu telst gagnasöfnun, úrvinnsla og framsetning efnis m.a. úr Rannsóknarvög 2011, Nýsköpunarvög 2010 og talingu á útskrifuðum

doktorum árið 2012. Þar kemur meðal annars fram að Íslendingar vörðu 42,4 milljörðum króna til rannsókna og þróunar árið 2011. Það samsvarar 2,6% af vergri landsframleiðslu. Stærstum hluta útgjaldanna var varið til heilbrigðismála og iðnaðar. Á heimasíðu Rannís má nálgast Vasabókina og einnig enska útgáfu hennar.

Samkvæmt úttektinni eru helstu tölur um rannsóknir og nýsköpun á Íslandi eftirfarandi:

- Framlag ríkisins til rannsókna og þróunar á fjárlögum var um 19 milljarðar króna árið 2012 og 20,6 milljarðar króna árið 2013 á verðlagi 2014. Háskólar taka við um 45% af því fé og opinberar stofnanir um 26%.
- Árið 2013 nam opinber fjármögnun úr helstu samkeppnissjóðunum á Íslandi til rannsókna og þróunarverkefna rúmlega 3,6 milljörðum króna. Sama ár nam skattfrádráttur til fyrirtækja sem voru eigendur að rannsókna- og þróunarverkefnum rúmum 1,1 milljarði króna.
- Á tímabilinu 2007 til 2013 veitti Evrópusambandið íslenskum þátttakendum í 7. rannsóknaráætluninni styrki sem námu alls ríflega tíu milljörðum íslenskra króna.
- Árið 2010 var 7,7% vergrar landsframleiðslu varið til menntamála á Íslandi sem er nokkuð yfir meðaltali OECD. Íslendingar verja hlutfallslega minni fjármunum til háskólamenntunar en töluvert meiri fjármunum til grunn- og framhaldsskólamenntunar miðað við samanburðarlönd.
- 34% Íslendinga á aldrinum 25 til 64 ára eru háskólamenntaðir en að jafnaði eru um 32% íbúa í aðildarríkjum OECD með háskólamenntun.
- Alls luku 93 Íslendingar doktorsnámi árið 2012 og voru konur í meirihluta útskrifaðra eða 54%.
- Íslendingar vörðu 42,4 milljörðum króna til rannsókna og þróunar árið 2011. Það samsvarar 2,6% af vergri landsframleiðslu.
- Ísland er í 10. sæti af ríkjum OECD þegar kemur að útgjöldum til rannsókna og þróunar árið 2011 í hlutfalli við verga landsframleiðslu.
- Árið 2011 var stærstum hluta útgjalda í málaflokknum varið til heilbrigðismála og iðnaðar.
- Fyrirtæki á Íslandi fjármögnuðu um 48% af öllum útgjöldum til rannsókna og þróunar árið 2011. Opinber framlög námu 42% fjármögnunar á rannsókn- og þróunarstarfi. Um 8% fjármagns kom erlendis frá.
- Ársverk í rannsóknum og þróun á Íslandi voru 3.244 árið 2011. Um 46% ársverkanna voru unnin hjá fyrirtækjum.
- 70% ársverka voru unnin af sérfræðingum og karlar unnu meirihluta ársverka.
- 64% íslenskra fyrirtækja með tíu starfsmenn eða fleiri, sem svöruðu spurningalista um nýsköpun, segjast hafa stundað nýsköpun á tímabilinu 2008 til 2010. Íslensk fyrirtæki voru með ívið meiri nýsköpunarvirkni en fyrirtæki annarra Evrópulanda að jafnaði.

- Íslendingar hafa sýnt hlutfallslega mesta fjölgun í birtingu greina í ritrýndum fagritum frá 2000 til 2012 sé tekið mið af frammistöðu annarra Norðurlanda. Um birtingar er að ræða meðal valdra háskóla og háskólasjúkrahúsa.
- Fjöldi íslenskra einkaleyfaumsókna til Evrópsku einkaleyfastofunnar hefur aukist um 26% á 12 ára tímabili, frá 13,7 umsóknum á hverja hundrað þúsund íbúa árið 2001 í 18,4 umsóknir 2012.

Mat á gæðum og árangri

Unnið var með mennta- og menningarmálaráðuneyti og sérstökum vinnuhópi með aðkomu ráðuneyta, vísinda- og tækninefnda og hagsmunaaðila að jafningjamati á vísinda- og nýsköpunarkerfinu hér á landi. Matið var unnið í samvinnu við ERAC (European Research Area and Innovation Committee) með hliðsjón af sérstökum sjálfsmatsleiðbeiningum. Megináhersla í matinu er á valinn fjöldi af atriðum sem hafa verið auðkennd sem sérstaklega mikilvæg fyrir heildarkerfi rannsókna, þróunar og nýsköpunar á Íslandi. Niðurstöður matsins voru birtar í skýrslu sem kynnt var á Rannsóknþingi 2014.

Gæðaráð íslenskra háskóla

Gæðaráðið stóð fyrir tveimur stofnanaúttektum, á Háskólanum á Akureyri í mars og Lisháskóla Íslands í október. Niðurstöður úttektarinnar á Háskólanum á Akureyri voru kynntar á málþingi í október. Síðari hluta ársins hófst undirbúningsvinna fyrir stofnanaúttekt á Háskóla Íslands og Háskólanum á Bifröst sem eru síðustu háskólarnir sem fara í þessa úttekt samkvæmt sérstakri áætlun. Samkvæmt ósk mennta- og menningarmálaráðuneytis hófst einnig undirbúningur fyrir mat vegna mögulegrar viðurkenningar/endurviðurkenningar á doktorsnámi við Háskólann í Reykjavík. Um er að ræða umsókn um endurviðurkenningu á doktorsnámi í lögfræði og viðskiptafræði og viðurkenningu á doktorsnámi í sálfræði. Skilað var 15 fagúttektarskýrslum frá háskólum til gæðaráðs á árinu. Auk þess hélt gæðaráðið fjóra vinnufundi og stóð fyrir ársfundum með háskólunum í maí. Gæðaráðið stóð einnig fyrir kynningu á íslenska gæðakerfinu í júní, á ársfundi NOQA – Samtaka norrænna gæðaeftirlitsstofnana.

Ráðgjafanefnd gæðaráðs var endurskipuð af mennta- og menningarmálaráðuneyti á árinu. Ráðgjafanefndin hefur m.a. staðið fyrir reglulegum fundum og skipulagningu á samstarfi háskólanna um gæðamál. Í tilefni af því að fyrsta lota rammaáætlunar um eflingu æðri menntunar á Íslandi er rúmlega hálfnuð, boðaði ráðgjafarnefndin til málþings um gildi og gagnsemi gæðamats í háskólastarfi, fimmtudaginn 3. apríl í Hannesarholti. Málþingið var ætlað stjórnendum, starfsmönnum og stúdentum íslenskra háskóla, starfsfólki ráðuneyta, Rannís og öðrum sem láta

sig gæðamál varða. Kynnt voru dæmi um hvernig til hefur tekist við einstaka þætti rammaáætlunarinnar og miðluðu fulltrúar skólanna af reynslu sinni.

Vísindasamstarf á norðurslóðum

Mats- og greiningarsvið, í samstarfi við alþjóðasvið, hafði umsjón með þátttöku íslenskra vísindamanna í Alþjóðlegu norðurskautsvísindanefndinni (IASC) og tók þátt í að undirbúa nýja norræna rannsóknáætlun fyrir öndvegissetur um norðurslóðir sem NordForsk hefur umsjón með. Af öðrum norðurslóðaviðburðum má nefna skipulagningu málstofa á fjölmennri ráðstefnu, Arctic Circle, sem haldin var í Hörpu um mánaðamót október og nóvember en forseti Íslands, Ólafur Ragnar Grímsson, var einn helsti hvatamaður að ráðstefnunni. Jafnframt var unnið að ýmsu tvíhliða samstarfi um málefni norðurslóða á árinu m.a. við Bandaríkin, Kína og Noreg. Þannig skipulagði mats- og greiningarsvið í samstarfi við US Geological Survey kynnisferð fulltrúa íslenskra vísindastofnana í mars til Bandaríkjanna til að

heimsækja nokkra mikilvæga samstarfsaðila, þ.e. Jarðvísindastofnun Bandaríkjanna, US Geological Survey (USGS), National Science Foundation (NSF) og National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA). Einnig skipulagði sviðið aðra Kínversk-norrænu norðurslóðaráðstefnuna undir heitinu *Par sem norður og austur mætast*, sem haldin var í Háskólanum á Akureyri í júní. Þá var einnig unnið að undirbúningi að kínversk-íslenskri norðurljósamiðstöð sem byggja á við Kárhól í Reykjadal í Þingeyjarsveit. Á innlendum vettvangi tók sviðið einnig þátt í starfsemi Samvinnunefndar um málefni norðurslóða sem skipuð er af umhverfisráðuneytinu.

Mennta- og menningarsvið

Árið 2014 var annað starfsár mennta- og menningarsviðs eftir að verkefni voru flutt frá Háskóla Íslands og mennta- og menningarmálaráðuneyti til Rannís. Hlutverk sviðsins er að sinna þeim fjölmörgu mennta- og menningarverkefnum sem tilgreind eru í árangursstjórnunarsamningi Rannís og ráðuneytisins. Í samningnum eru settir fram sex árangursmælikvarðar sviðsins fyrir árin 2014 og 2015. Vel gekk að ná markmiðum sem sett eru fram í sérstökum árlegum starfsáætlunum fyrir helstu áætlanir og sjóði sem sviðið rekur. Í öllum tilvikum nema tveimur var nýting á því fjármagni, sem til ráðstöfunar er, yfir 95% eins og að var stefnt. Í þessari skýrslu er sett fram á samræmdan máta helsta tölfræði sviðsins, en þar má m.a. sjá að starfsfólk sviðsins tók á móti tæplega 2.500 umsóknum og úthlutaði um 2,2 milljörðum króna til um 1.100 verkefna. Þá er samþættingu stöðverkefna og Upplýsingastofu um nám erlendis er að mestu lokið, en húsnæðismál stofnunarinnar hafa haft áhrif á þann þátt.

Þrátt fyrir að umsýsla innlendra sjóða, sem færð var til Rannís frá ráðuneytinu, hafi að mestu gengið mjög vel fyrir sig á enn eftir að ljúka samræmingu á verkferlum og að setja fram samræmd viðmið eins og tilgreint er í árangursstjórnunarsamningnum. Það verkefni bíður ársins 2015.

Mennta- og menningarsvið leggur áherslu á samstarf og samtal þeirra sem starfa í mennta- og menningarsamfélaginu: milli allra skólastiga, skóla og atvinnulífs, einstakra starfs- og listgreina, milli mennta- og menningargeirans og síðast en ekki síst milli landa. Mjög vel gekk að sinna þessu verkefni á árinu og var starfsfólk sviðsins í miklum samskiptum við bæði yfirvöld og aðra hagsmunaaðila í mennta- og menningarmálum.

Á heildina litið gekk rekstur verkefna sviðsins vel á árinu 2014 enda byggir starfsemin á góðu og reynslumiklu starfsfólki. Skiptir þar miklu máli að starfsfólk sem áður hafði sinnt verkefnum sem flutt voru til Rannís árið 2013 fluttist með og fylgdi verkefnum eftir. Sú staðreynd að mennta- og menningarsvið var á árinu staðsett í öðru húsnæði en önnur starfsemi Rannís, gerði það hins vegar að verkum að starfsemi sviðsins var mjög sjálfstæð og aðgreind og því er talsvert sameiningarverk eftir óunnið sem bíður þess að stofnunin flytji á einn stað. Mikið álag var á starfsfólki sviðsins á árinu vegna aukinna verkefna og einnig vegna undirmönnunar í tengslum við alvarleg veikindi.

Það sem setti mestan svip á starfsemi ársins var að tveimur nýjum evrópskum samstarfsáætlunum var ýtt úr vör, Erasmus+ og Creative Europe. Vel gekk að koma þeim af stað eins og nánar er rakið hér í framhaldinu og var umtalsverð umframeftirspurn eftir styrkjum, sérstaklega í menntahlutanum, jafnvel þótt þar væri um töluverða aukningu á fjármagni að ræða.

Umfang sviðsins kallar á mikla skilvirkni á sama tíma og hvergi má slaka á kröfum um fagleg og vönduð vinnubrögð. Þetta felur í sér gríðarlega mikil samskipti við umsækjendur, fjölda aðila sem kemur að mati og tillögu-gerð um úthlutun styrkja og síðan við styrkþega. Þegar við það bætist fjölbætt önnur upplýsinga- og stoðþjónusta þá er hægt að fullyrða að viðskiptavinir sviðsins skipti mörgum þúsundum.

Yfirlitsmynd yfir umfang sjóða sem mennta- og menningarsvið Rannís hafði umsjón með 2014

Sjóður - áætlun	Umfang styrkja 2014 í m.kr.	Sótt um styrki m.kr.	Fjöldi umsókna 2014	Fjöldi úthlutana	Árangurshlutfall verkefni	Úthlutunar hlutfall
Evrópskar og norrænar áætlanir						
Erasmus+ Menntaáætlun ESB	746	1.262	102	67	66%	59%
Nordplus - norræn menntaáætlun	96	184	28	18	64%	52%
Arctic Studies - tvíhliða samstarf	34	40	33	27	82%	85%
Samtals evrópskt og norrænt	876	1486	163	112	69%	59%
Innlendir menntasjóðir						
Námsorlof kennara og stjórnenda framhaldsskóla	232	670	124	39	31%	35%
Íslenskukennslu fyrir útlendinga	136	211	55	48	87%	64%
Samstarfsnefnd um endurmenntun framhaldsskólakennara	30	32	83	76	92%	94%
Próunarsjóður námsganga	50	216	162	38	23%	23%
Vinnustaðanámssjóður	189	279	308	296	96%	68%
Samtals menntasjóðir	637	1.408	732	497	68%	45%
Innlendir menningarsjóðir						
Barnameningarsjóður	4	55	64	13	20%	7%
Starfslaunasjóðir listamanna	523	3.225	769	267	35%	16%
Styrkir til atvinnuleikhópa	76	805	86	13	15%	9%
Tónlistarsjóður	46	313	311	86	28%	15%
Samtals menningarsjóðir	649	4.398	1.230	379	31%	15%
Innlendir íþrótt- og æskulýðssjóðir						
Íþróttasjóður	16	180	212	72	34%	9%
Æskulýðssjóður	11	60	105	47	45%	18%
Samtals íþróttir og æskulýðsmál	27	240	317	119	38%	11%
Samtals allar áætlanir og sjóðir	2.189	7.533	2.442	1.107	45%	29%
Meðaltal umsókna og styrkja m.kr.			3,08	1,98		

Eins og yfirlitsmyndin sýnir var heildarfjöldi umsókna tæplega 2.500 árið 2014. Rétt er að benda á að mjög misjafnt er hvað er á bak við eina umsókn í þessu samhengi. Til að mynda eru nær allar umsóknir um starfslaun listamanna einstaklingsumsóknir á meðan einstaklingar geta ekki sótt um í evrópskar eða norrænar áætlanir. Þetta gerir allan samanburð vandmeðfarinn, en þó er mikilvægt að halda þessum tölum til haga, því hver umsókn, hvort sem um er að ræða einfalda umsókn frá einstaklingi eða stórt verkefni frá stofnun, felur í sér ákveðna vinnu.

Fjöldi umsókna 2014 er þannig um 500 færri en árið á undan þótt aukning hafi orðið í umfangi. Það skýrist af breyttri framsetningu á upplýsingum um umsóknir í menntaáætlun ESB og Vinnustaðanámssjóði. Í fyrri menntaáætlun gátu einstaklingar sótt um styrki og því var fjöldi umsókna árið 2013 ríflega 500 en er einungis um 100 árið 2014, þar sem eingöngu lögaðilar geta sótt um. Þrátt fyrir það eru fleiri einstaklingar sem njóta þeirra styrkja sem úthlutað er, enda var um aukningu að ræða. Það sama á við um Vinnustaðanámssjóð, þar sem áður var sótt sérstaklega um fyrir hvern einstakling, en á árinu 2014 gátu fyrirtæki og stofnanir sent inn eina umsókn fyrir heildarfjölda nema sem þau taka í þjálfun.

Yfirlitsmyndin dregur einnig fram þá staðreynd að umfram eftirspurn er mjög misjöfn milli áætlana og sjóða. Mest er hún í menningar-, íþrótt- og æskulýðssjóðunum. Þar er eftirspurnin átta til tíu sinnum það fjármagn sem er til ráðstöfunar. Ein áætlun og einn sjóður á menntasviðinu ná að mæta að mestu eftirspurn, á meðan á heildina litið megi segja að eftirspurn eftir styrkjum sé tvöföld miðað við það sem er til ráðstöfunar.

Landskrifstofa Menntaáætlunar ESB

Umfangsmesta verkefni mennta- og menningarsviðs er rekstur Landskrifstofu Erasmus+ áætlunar Evrópusambandsins sem hófst árið 2014 og stendur til ársins 2020. Erasmus+ áætlunin styrkir verkefni á sviði menntunar, æskulýðsmála og íþróttar. Rannís stýrir mennta- og íþróttahluta Erasmus+ en Evrópa unga fólksins hefur umsjón með æskulýðshlutanum. Rannís og UMFÍ, sem hýsir Evrópu unga fólksins, munu því vinna saman að framkvæmd Erasmus+ á Íslandi til ársins 2020.

Fyrirkomulag Erasmus+ er ólíkt Horizon 2020 og Creative Europe samstarfsáætlunnum ESB, sem Rannís hefur einnig umsjón með, að því leyti að áætluninni er að mestu dreifstýrt. Í því felst að hvert þáttökuland áætlunarinnar

fær ákveðna upphæð til úthlutunar á hverju ári. Upphæðin er ákveðin á vettvangi ESB fyrir hvert skólastig á grundvelli reikniformúlu þar sem m.a. er tekið tillit til fjölda og árangurs. Við úthlutun fjármagns fyrir 2014 naut Ísland bæði góðs af smæð landsins og árangurs fyrri ára. Íþróttahluti Erasmus+ er miðstýrður og Landskrifstofan sinnir einungis kynningarhlutverk.

Skipulag Erasmus+ er einfaldara en fyrri menntaáætlan ESB og er fjármagni einungis úthlutað í tveimur flokkum, annars vegar *nám og þjálfun* og hins vegar *samstarfsverkefni*. Nám og þjálfun styður nemendur í starfsmenntun og háskóla til skipti- eða starfsnáms erlendis og menntastofnanir geta sömuleiðis sent starfsfólk og kennara erlendis í starfsþjálfun eða til að sinna kennslu. Samstarfsverkefni eru hins vegar 2-3 ára nýsköpunar- eða þróunarverkefni á öllum menntastigum sem a.m.k þrjú þáttökulönd þurfa að vinna saman. Að auki gefst aðilum í menntun tækifæri til að sækja um fjármagn miðlægt til Brussel til að vinna stefnumótandi verkefni, s.s. til að innleiða nýja stefnu í menntun, eða kanna áhrif stefnumótunar á menntakerfi.

Framkvæmd menntahluta Erasmus+ byggir á ítarlegri starfsáætlun sem er samþykkt af framkvæmdastjórn ESB. Í lok árs 2013 vann starfsfólk Landskrifstofu Erasmus+ stefnu fyrir innleiðingu áætlunarinnar fyrir allt starfstímabilið. Í kjölfar samráðs við hagsmunaaðila og menntamálayfirvöld setti Landskrifstofan fram forgangsatríði sem tengjast bæði stefnu innlendra menntayfirvalda og Evrópusambandsins í menntun, sem og stefnu mennta- og menningarsviðs Rannís, um að styðja við íslenskt menntakerfi í að útskrifa fleiri nemendur, á skemmri tíma og að gæði menntunar á öllum skólastigum verði tryggt þannig að útskrifaðir nemendur séu vel í stakk búnir til að takast á við krefjandi verkefni til framtíðar. Stefna Landskrifstofu og forgangsatríði voru síðan útfærð ítarlegar í starfsáætlun fyrir árið 2015 þar sem sett voru fram fimm stefnumið: auka gæði í stúdenta- og starfsmannaskiptum; fjölga verkefnisumsóknum sem snúa að eflingu læsis og stærðfræðikunnáttu; fjölga þátttöku nýrra skóla á leik-, grunn- og framhaldsskólastigi í Erasmus+; auka alþjóðavídd í starfi framhaldsskóla (bæði almennra og starfsmenntaskóla); fjölga verkefnisumsóknum sem snúa að eflingu starfsmenntunar.

Í starfsáætlun Landskrifstofu fyrir árið 2014 var rík áhersla lögð á að kynna nýja áætlun og þau tækifæri sem bjóðast innan hennar fyrir menntastofnanir og aðra aðila sem sinna menntun, s.s. fyrirtækja. Sömuleiðis var lögð áhersla á að markaðssetja vörumerkið Erasmus+. Í upphafi árs var heimasíðu Landskrifstofu hleypt af stokkunum á slóðinni www.erasmusplus.is og starfsfólk Landskrifstofu ferðaðist víða um land til að kynna áætlunina. Af fjölda umsókna að dæma tókst kynningarherferðin vel, en Landskrifstofan

Erasmus+ vekur áhuga margra

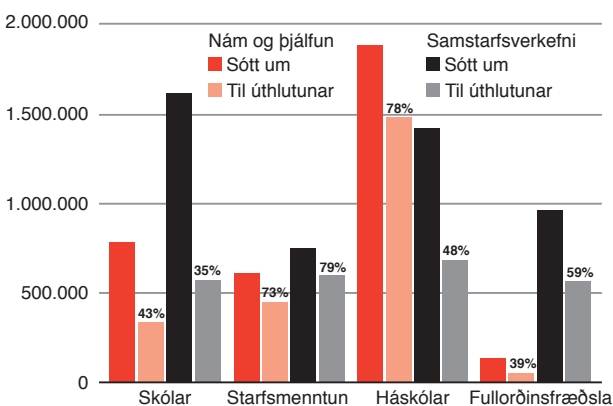
mun þó áfram leggja sérstaka áherslu á að efla þátttöku menntastofnana á landsbyggðinni. Starfsfólk Landskrifstofu sinnir einnig persónulegri ráðgjöf við umsækjendur og heldur námskeið í gerð umsókna. Sú nýbreytni varð árið 2014 að Landskrifstofan hóf að bjóða upp á vefnámskeið til að mæta betur þörfum landsbyggðarinnar.

Sérstök áhersla var lögð á að kynna nýja áætlun fyrir aðilum vinnumarkaðar og fulltrúum sveitarfélaga og sveitarstjórna. Stofnað var til samtals við þessa aðila um forgangsatríði áætlunarinnar strax í lok árs 2013 sem hélt áfram árið 2014. Þann 4. desember 2014 stóð Landskrifstofa, ásamt öðrum stoðverkefnum Landskrifstofu og Fræðslumiðstöð atvinnulífsins, fyrir *Samtali um einstaklinga og ævimenntun* sem tókst afar vel. Sömuleiðis lagði Landskrifstofa ríka áherslu á að efla þátttöku fleiri aðila innan háskólasamfélagsins í Erasmus+ og stóð fyrir fyrsta *Alþjóðadegi háskólanna* þann 24. nóvember. Þar ræddu um 60 fulltrúar háskóla og stúdenta tækifæri innan Erasmus+ og tækifæri til frekara samstarfs um mótun stefnu um þróun alþjóðavíddar í háskólastarfi á Íslandi. Afrakstur vinnunnar mun nýtast við stefnumótun mennta- og menningarmálaráðuneytis um alþjóðastefnu íslenskra háskóla. Starfsfólk tók einnig virkan þátt í gerð styrkleika- og veikleikagreiningar í desember 2014 um hlutverk Rannís til stuðnings menntunar og rannsókna á háskólastiginu, sem ráðuneytið fól stofnuninni að vinna sem hluta af sinni eigin stefnumótun um háskólastigið. Til viðbótar tók starfsfólk Landskrifstofu virkan þátt í undirbúningi og framkvæmd tveggja ráðstefna á vegum mennta- og menningarmálaráðuneytis sem voru hluti af dagskrá Íslands í tilefni af formennsku í Norrænu ráðherranefndinni.

Starfsfólk sviðsins gerði sömuleiðis viðreist um Evrópu til þátttöku á tengslaráðstefnum ásamt fulltrúum ólíkra menntastofnana. Þá stóð Landskrifstofan fyrir gerð náms- efnis, þjálfun matsmanna og sameiginlegu mati á Erasmus+ samstarfsverkefnisumsóknum ásamt Landskrifstofum Erasmus+ í Noregi og Svíþjóð. Verkefnið vakti athygli meðal annarra landskrifstofa og framkvæmdastjórnar ESB og verður áframhald árið 2015 með þátttöku fleiri landa. Þá er Landskrifstofa þátttakandi í norrænni úttekt á umsóknum um vottun háskóla (Erasmus Charter for Higher Education) sem er forsenda þátttöku háskóla í Erasmus+ áætluninni.

Talsverð aukning varð á fjármagni til úthlutunar frá fyrri menntaáætlun eða um 30% og hafði Landskrifstofan til ráðstöfunar 4,82 milljónir evra. Segja má með sanni að fyrsta úthlutunarár Erasmus+ hafi gengið vel. Alls var sótt um verkefni að upphæð 8,17 milljónir evra og því var eftirspurn eftir styrkjum tæplega tvöfalt meiri en það fjármagn sem var til ráðstöfunar. Taflan hér að neðan sýnir hvernig eftirspurn og úthlutun var fyrir hvert skólastig í báðum verkefnaflokkum

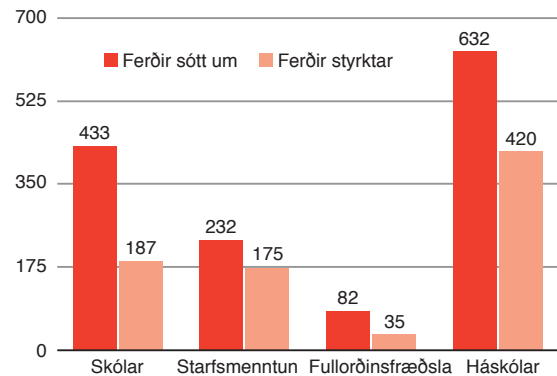
Eftirspurn og úthlutun í Erasmus+

Í flokkinn Nám og þjálfun bárust alls 79 umsóknir fyrir öll skólastig að upphæð 3,4 milljónir evra en 2,3 milljónir evra voru til úthlutunar. Flestar umsóknir bárust í skólahluta áætlunarinnar, sem tekur til leik-, grunn- og framhalds-skóla, eða 49 og næstflestar í starfsmenntahlutann eða 13 sem var örlítið fyrir neðan væntingar miðað við það fjármagn sem til úthlutunar var í þann hluta. Háskólahlutinn er ekki fyllilega sambærilegur við önnur skólastig þegar kemur að því að meta eftirspurnina. Í fyrsta lagi hafa allir háskólar sótt um vottun til að taka þátt í Erasmus+ og því er umsóknarferlið einfaldara. Hver háskóli fær síðan úthlutað fjármagn til stúdenta- og starfsmannaskipta eftir fyrirfram ákveðinni formúlu sem tekur m.a. mið af stærð skóla og nýtingu á styrkjum á fyrri árum. Stofnanir á öðrum skólastigum fengu hins vegar úthlutað styrk eingöngu

eftir gæðum umsókna. Alls voru 53 verkefni styrkt sem þýðir 67% árangurshlutfall á heildina og gildir það einnig þegar lítið er til fjármagnsins. Annar mælikvarði í þessum flokki á eftirspurn er að skoða fjölda ferða sem sótt var um og sem úthlutað var til, en alls var sótt um 1379 ferðir á öllum skólastigum en styrktar ferðir voru 780 þannig að árangurshlutfallið þar er um 56%.

Erasmus+ fjöldi ferða, sótt um og úthlutað

Samstarfsverkefni snúa að samstarfi um þróun nýjunga og yfirfærslu þekkingar og reynslu. Þrátt fyrir að flokkurinn væri nýr, bárust góðar umsóknir fyrir öll skólastig. Alls bárust 23 umsóknir til Landskrifstofu en að auki voru fjölmargar menntastofnanir og fyrirtæki þátttakendur í verkefnisumsóknum í öðrum þátttökulöndum Erasmus+. Flestar umsóknir bárust í skólahlutann eða tíu en næstflestar umsóknir voru í háskólahlutann eða sex. Umsóknirnar voru samtals að upphæð 4,76 milljónir evra en til úthlutunar voru 2,42 milljónir evra. Alls voru 14 verkefni styrkt, eða 61% umsókna, sem er nokkuð hátt árangurshlutfall.

Á árinu var unnið að meiri samþættingu milli stöðverkefna sem sviðið sinnir og eru styrkt af Erasmus+ áætluninni, s.s. verkefna sem eiga að stuðla að gegnsæi menntunar og þjálfunar í Evrópu eins og Evrópumiðstöð fyrir náms- og starfsráðgjafa (Euroguidance), Europass sem er safnheiti yfir staðlaða menntunar- og starfshæfnismöppu, ReferNet samstarfsnet um miðlun upplýsinga um starfsmenntun og eTwinning samstarfsnet um rafrænt skólastarf. Verkefni um ECVET einingakerfið fyrir starfsmenntun varð með tilkomu Erasmus+ hluti af starfsáætlun Landskrifstofu. Sömuleiðis skrifaði starfsfólk Landskrifstofu umsókn um að verða landstengiliður fyrir nýtt vefsamfélag um fullorðinsfræðslu í Evrópu sem kallast EPALE. Sviðið tók við af mennta- og menningarmálaráðuneytinu sem landstengiliður fyrir evrópska hæfnirammann (EQF) og fékk samþykka umsókn um að sinna verkefnisstjórn á Íslandi fyrir verkefni sem er ætlað að stuðla að nútímavæðingu háskóla í Evrópu (Bologna Reformers).

Ágúst H. Ingþórsson sviðsstjóri mennta- og menningarsviðs og Guðmundur I. Markússon verkefnastjóri eTwinning ásamt handhöfum gæðaviðurkenninga eTwinning

Þjónustuverkefni

Rafrænt skólasamstarf – eTwinning

eTwinning er ætlað að efla rafrænt skólasamstarf í Evrópu. Það býður upp á aðgengilegan vettvang fyrir leik-, grunn- og framhaldsskóla þar sem hægt er að komast í samband við evrópska kennara og skólustarfsmenn, taka þátt í einföldum samstarfsverkefnum gegnum netið og sækja sér endurmenntun bæði á netinu og á evrópskum vinnustofum. eTwinning var hleypt af stokkunum árið 2005 og hefur Ísland tekið þátt frá upphafi.

Í lok ágúst skipulagði Rannís vel heppnaða símenntunar- og tengslavinnustofu á Hótel Glym í Hvalfirði fyrir grunn-skólakennara frá öllum Norðurlöndunum. Þema vinnustofunnar var *lýðræði og virkir borgarar* og tóku 40 kennarar og starfsfólk systurskrifstofa Rannís þátt. Lögð var sérstök áhersla á að þátttakendur stofnuðu til samstarfsverkefna.

Annað sem stóð upp úr á árinu 2014 innan eTwinning var samstarf Rannís við Menntavísindasvið Háskóla Íslands. Þar var annars vegar um að ræða þátttöku kennaranema í eTwinning, sem hluti af evrópsku tilraunaverkefni og hins vegar upplýsingatæknitorg Menntamiðju, sem er rekin innan Menntavísindasviðs HÍ. Sem dæmi um hið síðarnefnda, stóð Menntasmiðja fyrir eTwinning menntabúðum þann 16. október, þar sem fjallað var um nýjungar innan eTwinning og kennarar kynntu eTwinning verkefni, en myndin hér að ofan var einmitt tekin við þetta tækifæri. Þá var ýtt úr vör sérstöku samstarfsverkefni við Hafnarfjarðarbæ um þátttöku hafnirskra kennara í eTwinning.

Europass menntunar- og starfshæfniskjöl

Europass er evrópskt samstarfsnet með hjálpargögn vegna náms og starfs, þar á meðal er rafræn ferilskrá á 26 tungumálum og ýmis skirteini, samhæfd fyrir Evrópu, sem

skipta fólk máli þegar þarf að meta menntun og starfshæfni. Meginmarkmiðið með Europass er að auðvelda gegnsæi menntunar og starfsreynslu, bæði innanlands og milli landa. Europass er einnig ætlað að auðvelda samhæfingu prófskirteina og viðurkenninga. Helstu Europass skjölin eru, auk rafrænu ferilskrárinnar, starfsmenntavegabréf, tungumálapassi, viðaukar með prófskirteinum og viðurkenning á erlendri starfsmenntun. Á árinu nýttu ríflega 2.300 manns Europass rafrænu ferilskrána.

Á árinu tók Europass á Íslandi virkan þátt í myndbandsamkeppni á Evrópuvísu. Keppninni var ætlað að vekja athygli ungs fólks á Europass skjölunum og fjölmörg myndbönd bárust sem unnt er að nýta til kynningar á vefmiðlum. Ákveðið var að efna til slíkrar samkeppni oftár, þar sem árangurinn var góður.

Þá var haldið áfram að uppfæra viðauka með prófskirteinum og láta þýða þá á ensku í samstarfi við mennta- og menningarmálaráðuneytið. Europass er eini vefurinn sem hefur birt uppfærða viðauka fyrir flestar starfsgreinar, sem krefjast sérstakrar menntunar, en það er afar mikilvægur liður í starfsemi. Einnig voru haldin námskeið og fræðslufundir fyrir námsráðgjafa og vinnumiðlanir til að efla notkun rafrænu ferilskrárinnar og kynna Europass skjölin. Þá voru einnig unnin fleiri myndbönd með reynslusögum ungs fólks af námi og starfi erlendis og sett á vefsíðu Europass og samfélagsmiðlasíður.

Evrópumiðstöð náms- og starfsráðgjafar – Euroguidance

Evrópumiðstöð náms- og starfsráðgjafar hefur þann megintilgang að miðla evrópskri vídd í náms og starfsráðgjöf og undirstrika mikilvægi hennar. Í því samhengi er náms- og starfsráðgjöf séð sem tæki til að auka möguleika fólks til að læra og vinna innan allra landa Evrópu og að

fá hvarvetna metna reynslu sína og hæfni. Sambærilegar Evrópumiðstöðvarnar eru starfræktar í öllum ríkjum evrópska efnahagssvæðisins og mynda samstarfsnetið Euroguidance sem heldur úti upplýsingavef þar sem finna má t.d. yfirlit yfir náms- og starfsráðgjöf í flestum löndum Evrópu og rafrænt fréttabréf um nýjungar á sviði náms- og starfsráðgjafa.

Í maí var haldið námskeið fyrir náms- og starfsráðgjafa um möguleika á námi og starfi erlendis og miðstöðin veitti Félagi náms- og starfsráðgjafa stuðning til að halda dag náms- og starfsráðgjafa í október sem snérist um starfsþróun í faginu. Sex myndbönd voru gerð í samvinnu við Europass þar sem fólk með reynslu af námi og starfi erlendis sagði frá. Nýr vefur var opnaður fyrir Evrópumiðstöðina í lok árs og er hann hluti af erasmusplus.is vefnum. Út kom Handbók fyrir náms- og starfsráðgjafa um nám og vinnu erlendis og Evrópumiðstöðin tók þátt í útgáfu yfirlitsrits um þátt náms- og starfsráðgjafa í því auka áhuga á námi og vinnu erlendis. Að því riti stóðu Norðurlöndin og Eystrasaltlöndin. Evrópskt verkefni sem felst í að búa til gagnagrunn um námstækifæri á Íslandi er tengjast mun Ploteus vefgáttinni hófst á árinu í samstarfi við Námsmatsstofnun og mun því ljúka árið 2016.

Evrópumiðstöð fyrir þróun starfsmenntunar – ReferNet

ReferNet er samstarfsnet sem hefur það markmið að stuðla að upplýsingasöfnun og miðlun upplýsinga um starfsmenntun í Evrópu. Öll lönd evrópska efnahagssvæðisins taka þátt í þessu samstarfi og hafa tengiliðir í hverju landi það hlutverk að afla upplýsinga um nýjungar í starfsmenntun í sínu land og að koma þeim til Cedefop, sem er miðstöð ESB um þróun starfsmenntunar. Þar eru skýrslur og fréttir um Ísland aðgengilegar öllum. Auk reglubundinna skýrslna um starfsmenntun á Íslandi var unnin skýrsla um breytingar á stefnu yfirvalda í starfsmenntamáli og um greiningar á brottfalli á Íslandi og hefur Cedefop verið sent ritið *Kastljós á starfsmenntun á Íslandi* bæði á ensku og íslensku, en formleg útgáfa verður 2015.

Aðstoð við starf landstengiliðs um evrópska hæfnirammann

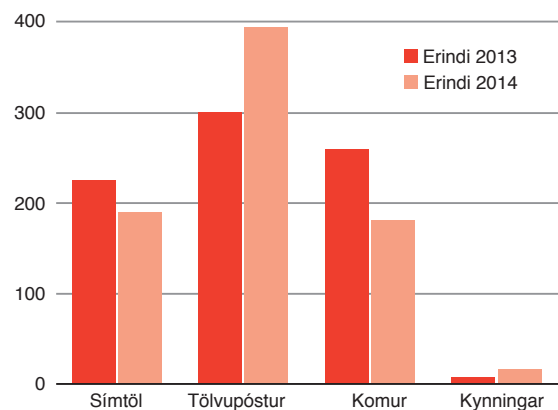
Mennta- og menningarmálaráðuneytið hefur á undanförunum árum unnið að hæfniramma um íslenskt menntakerfi, sem tekur mið af og er tengdur við evrópskan hæfniramma, European Qualification Framework (EQF). Þar er gert ráð fyrir sjö þrepum námsloka í stað átta í evrópska kvarðanum. Skoðanir hafa verið skiptar á þessari ráðstöfun milli ýmissa hópa og því var sótt um stuðning til ESB til að fara í frekari vinnu hér á landi og hugsanlega að gera breytingar á drögunum í framhaldi af þeirri umræðu. Rannís var beðið að aðstoða ráðuneytið í þessu sambandi og var orðið við því. Tveir verkefnisstjórar veittu aðstoð

við umræðuna og einn við að gera fjárhagsuppgjör fyrir verkefni ársins áður. Ekki tókst að ljúka öllu því sem lagt var upp með og í lok árs var ákveðið að Rannís tæki við verkefninu árið 2015.

ECVET sérfræðingateymið

Landskrifstofum Menntaáætlunar ESB í öllum Evrópuríkjunum hefur verið falið að styðja við notkun á evrópsku einingakerfi fyrir starfsmenntun (ECVET). Til að sinna því eru ráðnir utanaðkomandi sérfræðingar sem sjá um mestan hluta vinnunnar. Verkefninu miðar hægt og örugglega í rétta átt og hafa fulltrúar langflestara starfsmenntaskóla nú fengið fræðslu um verkefnið og hvernig það gæti nýst þeim. Margir eru byrjaðir að nota hluta verkfæranna sem boðið er upp á (sérstaklega nemasamningana) en nokkuð er í land ennþá með það að skólarnir meti einingar, sem teknar eru erlendis, að fullu.

Fjöldi erinda sinnt af Upplýsingastofu 2013 og 2014

Upplýsingastofa um nám erlendis

Upplýsingastofa um nám erlendis var eitt af þeim verkefnum sem fluttist í upphafi árs 2013 frá Háskóla Íslands til Rannís. Á árinu var alls haft samband við Upplýsingastofuna um um 800 sinnum og er það svipaður fjöldi erinda og árið áður. Hins vegar dreifðist álagið mun jafnar yfir árið en það gerði 2013. Eins og sjá má af meðfylgjandi yfirlitsmynd fóru samskiptin að mestu leyti fram í gegnum tölvupóst, en þó voru tæplega 200 heimsóknir. Aðstaða til að taka á móti gestum var ekki góð og því var lögð áhersla á að sinna sem flestum erindum í gegnum tölvupóst og síma. Algengustu spurningarnar sem bárust upplýsingastofu snéru að námi á Norðurlöndum, sérstaklega í Danmörku, og svo um TOEFL enskuprófið, en upplýsingastofan er ein af örfáum aðilum sem lána æfingagögn fyrir prófið. Stærsta verkefni upplýsingastofu á árinu var án efa að koma í loftið nýjum upplýsingavef um nám erlendis. Tókst það með þryði og var vefurinn www.FaraBara.is formlega opnaður þann 24. nóvember af mennta- og menningarmálaráðherra. Vefurinn var unnin í samstarfi við Samband íslenskra námsmanna

erlendis (SÍNE). Á vefnum má m.a. finna gagnagrunn um styrkjarmöguleika erlendis en upplýsingastofan tók við umsýslu styrkboða frá erlendum stjórnvöldum frá mennta- og menningarmálaráðuneytinu á árinu.

Norrænt samstarf

Mennta- og menningarsvið sinnti tveimur norrænum verk-efnum á árinu. Annars vegar hlutverki landskrifstofu fyrir Nordplus áætlunina, sem Rannís mun reka með svipuðu sniði a.m.k. til ársins 2016 og hins vegar Arctic Studies, sem er tvíhliða samstarfs Íslands og Noregs.

Nordplus

Nordplus er norræn menntaáætlun sem starfar á vegum Norrænu ráðherranefndarinnar. Hún hefur það hlutverk að veita styrki til ýmiss konar samvinnu á sviði menntamála á Norðurlöndunum og í Eystrasaltslöndunum með áherslu á gæði og nýsköpun. Nordplus samanstendur af fimm undiráætlunum og hefur Rannís yfirumsjón með einni þeirra, norrænu tungumálaætluninni. Alls bárust 28 umsóknir í tungumálahlutann og hlutu 18 verkefni styrk samtals að upphæð um 88 m.kr. Íslendingar höfðu yfirumsjón með þremur þeirra. Í heildina tóku 314 íslenskar stofnanir þátt í Nordplus umsóknum 2014 og er það 8% af heildarþátttöku, sem verður að teljast mjög gott í ljósi þess að Íslendingar eru ekki nema um 1% af samanlögðum mannfjölda Norðurlanda og Eystrasaltsríkja. Af þessum fjölda fengu 238 umsækjendur styrk sem er einnig gott árangurshlutfall. Margar stofnanir taka þátt í fleiri en einni umsókn, svo stofnanirnar eru í raun færri, en eftir sem áður má fullyrða að íslensk þátttaka í áætluninni sé mjög góð.

Arctic Studies

Arctic Studies áætlunin er tvíhliða samstarf á milli Íslands og Noregs á sviði norðurslóðrafræða og byggir á þriggja ára samningi sem nær til tímabilsins 2012-2015. Styrkir eru veittir annars vegar til stúdentaskipta og hins vegar til samstarfs á milli stofnana. Veittir eru styrkir til stúdentaskipta í háskólum og geta þau verið á öllum námsstigum og falið í sér nám, rannsóknir og/eða starfsnáms. Í samstarfsstyrkjum til stofnana eru veittir ferðastyrkir og eitt helsta markmiðið er að styðja nýtt samstarf á milli íslenskra og norskra stofnana. Að auki er styrkt Nansen prófessorsstaða við Háskólann á Akureyri en sú fjármögnun fer ekki í gegnum Rannís. Alls bárust 33 umsóknir og var úthlutað 27 styrkjum að upphæð um um 34 m.kr. sem er lægri upphæð en mögulega var til ráðstöfunar.

Árið 2014 hóf Rannís í samvinnu við stjórn Arctic Studies að undirbúa nýtt tímabil fyrir áætlunina sem gert er ráð fyrir að muni ná til 2015-2018. Það er háð samkomulagi milli íslenskra og norskra stjórnvalda að semja um framhaldið og í árslok 2014 lá fyrir að vilji væri til að halda samstarfinu áfram en draga eitthvað úr umfangi þess.

Creative Europe

Menningar- og kvikmyndaáætlun ESB 2014-2020 styrkir evrópskt mennta- og listasvið til að starfa landa á milli og á alþjóðlega vísu. Með Creative Europe áætluninni voru sameinaðar tvær fyrrum áætlanir, annars vegar menningaráætlun ESB og hins vegar kvikmyndaáætlun ESB. Þrátt fyrir þessa sameiningu er áætluninni skýrt skipt í tvo hluta, MEDIA sem styður við kvikmyndir og margmiðlun og Menningu sem styrkir menningu og listir. Forverum Creative Europe var sinnt af sjálfstæðum skrifstofum sem voru til húsa hjá Kvikmyndamiðstöð Íslands, en Rannís tók við verkefninu í ársbyrjun 2014. Einn starfsmaður sem unnið hefur við kvikmyndaáætlun ESB frá því Ísland hóf þátttöku í henni fluttist yfir til Rannís. Vegna húsnæðiseklu stofnunarinnar var ákveðið að hún yrði áfram staðsett hjá Kvikmyndamiðstöð Íslands, þar til Rannís flytti í framtíðarhúsnæði.

Á heildina gekk ágætlega að kynna og innleiða nýja áætlun. Framkvæmdin er þó enn nokkuð tvískipt enda eru markhóparnir að mörgu leyti mjög ólíkir. Tekur kynningarstarf og aðstoð við umsækjendur mið af því, en áætlunin er miðstýrð, sem þýðir að allar umsóknir eru sendar til framkvæmdastjórnar ESB þar sem þær eru metnar og ákvarðanir teknar um styrkveitingar.

Menning

Fyrsta úthlutun í nýrri áætlun var á síðasta ársfjórðungi 2014 og hlutu tvö verkefni með íslenski þátttöku styrk að upphæð rúmlega 60 m.kr. Tvær íslenskar umsóknir hlutu ekki brautargengi þannig að árangurshlutfall var 50%. Styrki fengu annars vegar Tónlistarhátíð unga fólksins og Kammerkór Suðurlands og hins vegar Lókal leiklistarhátíð.

Kvikmyndir

Kvikmynda- og margmiðlunarhluti Creative Europe styður evrópska kvikmyndagerð og margmiðlun með styrkjum til framleiðslu, dreifingar og kynningar á kvikmyndum, sjónvarpsefni og tölvuleikjum. Áætlunin styður verkefni með evrópska og alþjóðlega skírskotun og notkun á nýrri tækni.

Íslenskum fyrirtækjum gekk vel í styrkúthlutunum ársins 2014. Alls bárust 18 umsóknir með íslenski þátttöku og fengu níu þeirra styrkúthlutun, samtals hátt í 40 m.kr. sem er 50 % árangurshlutfall.

Styrkir skiptust á eftirfarandi hátt:

- Styrkir til undirbúnings verkefna til íslenskra framleiðenda: Fyrir fyrsta umsóknafræst bárust sjö íslenskar umsóknir og hlutu þrjár þeirra styrk, en það voru verkefni True North ehf., Compass ehf. og K.Ó. framleiðsla ehf.

- Styrkir til framleiðenda til framleiðslu á sjónvarpsefni: Fyrir fyrsta umsóknafrest bárust tvær íslenskar umsóknir og fékk önnur þeirra úthlutun, og styrkinn hlaut fyrirtækið Ljósop ehf.
- Lán og styrkir til dreifingar á evrópskum kvikmyndum: Fyrir fyrsta umsóknafrest bárust sjö íslenskar umsóknir og fengu þrjár þeirra styrk: Sena ehf. og Bíó Paradís til tveggja verkefna.
- Styrkir til Kvikmyndahátíða: Fyrir fyrsta umsóknafrest barst ein íslensk umsókn og fékk Alþjóðleg kvikmyndahátíð í Reykjavík úthlutað styrk.
- Fyrirtækið Töfralampinn, sem er einn af skipuleggjendum verkefnisins „Fred at School“ fékk úthlutað styrk til að efla kvikmyndalæsi barna.

Innlendir sjóðir

Árið 2014 var fyrsta heilla starfsárið sem Rannís sinnti þjónustu við þá ellefu innlendu sjóði á sviði menntunar, menningar, íþróttar og æskulýðsmála sem fluttust yfir til stofnunarinnar 2013. Mikil breidd er í viðfangsefnum og fjárhagslegt umfang sjóðanna er mjög mismunandi, eins og yfirlitið fremst í kaflanum ber með sér. Heildarfjöldi umsókna sem Rannís tók á móti á árinu 2014 vegna þessara sjóða var tæplega 2.300 sem er mjög sambærilegt við þann fjölda umsókna sem barst árið 2013. Allir þessir sjóðir nýta umsóknarkerfi Rannís, sem þoldi álagði ágætlega, og er nú komin nokkur reynsla af því að reka þessa sjóði. Gerð er grein fyrir umfangi þessara sjóða hér að neðan, en vinna Rannís við umsýslu þeirra nam rúmlega tveimur ársverkum og var ¾ hluta þess sinnt af starfsfólki mennta- og menningarsviðs. Ekki náðist að ljúka tillögugerð um samræmingu á verkferlum á árinu 2014 og skýrist það m.a. af því að hafa þarf samráð við marga aðila. Verður unnið að því á árinu 2015 og stefnt að því að ljúka þeirri samræmingu fyrir árslok 2015 eins og árangursstjórnunarsamningur við ráðuneytið gerir ráð fyrir. Það mun velja á mennta- og menningarmálaráðuneytinu hve langt verður gengið í að samræma verklag milli sjóða, því flestir þeirra starfa á grundvelli laga og/eða reglugerða sem þarf að breyta eigi að breyta verklagi. Þá á einnig eftir að taka í notkun rafrænt umsýslukerfi fyrir mat á umsóknum og til að halda utan um samningagerð og uppgjör, en það kerfi er í þróun hjá stofnuninni og verður innleitt í þrepum.

Námsorlof kennara og stjórnenda framhaldskóla

Kennarar, námsráðgjafar, skólameistarar og aðrir stjórnendur framhaldsskóla sem starfað hafa í a.m.k. fimm ár við kennslu- eða stjórnunarstörf í framhaldsskóla geta sótt um sérstakt námsorlof til þess að efla þekkingu sína og kennarahæfni. Um er að ræða alls 37 stöðugildi.

Umsóknarfrestur um námsorlof á framhaldsskólastigi var 1. október vegna námsorlofs sem hefst haustið 2015.

Alls bárust umsóknir frá einstaklingum og skólum fyrir 124 kennara, skólastjórnendur og náms- og starfsráðgjafa. Alls sóttu 115 framhaldsskólakennarar um orlof í eigin nafni og 9 umsóknir bárust frá skólum fyrir hönd kennara, en nefndin hefur 6 stöðugildi til slíkrar úthlutunar. Einn skólameistari sótti um námsorlof.

Priggja manna nefnd mat umsóknir og gerði tillögu um úthlutun. Voru forsendur úthlutunar einkum starfsaldur, gæði umsókna, dreifing á milli skóla, landshluta og kynja. Var samtals úthlutað 35 heilum orlofum og 4 hálfum orlofum.

Styrkir til íslenskukennslu fyrir útlendinga

Markmiðið með styrkjunum er að gefa öllum sem búsettir eru hér á landi, og skráðir eru með lögheimili í þjóðskrá, færi á að öðlast þá færni í íslensku að þeir geti orðið virkir samfélagsþegnar á Íslandi. Veittir eru styrkir tvisvar á ári, vor og haust, til að halda námskeið í íslensku fyrir fullorðna útlendinga og nemendur af erlendum uppruna í framhaldsskólum. Styrkir eru veittir fræðsluáðilum og fyrirtækjum er bjóða nám í íslensku sem ekki er hluti af almennu námi á grunnskólastigi eða framhaldsskólastigi. Rannís tók við þjónustu fyrir þennan sjóð í lok árs 2013 og var fyrri umsóknarfrestur í janúar en seinni umsóknarfrestur í júlí 2014. Í janúar bárust 28 umsóknir og var sótt um liðlega 138 m.kr. og hlutu 26 þeirra styrk, samtals að upphæð 73 m.kr. Í júlí bárust 27 umsóknir upp á samtals tæplega 114 m.kr. og var úthlutað til 22, samtals tæplega 62 m.kr.

Samstarfsnefnd um endurmenntun framhaldsskólakennara (SEF)

Samstarfsnefnd um endurmenntun framhaldsskólakennara hefur starfað í 20 ár og styrkt námskeið í samvinnu við faggreinafélög framhaldsskólakennara, auk þess sem nefndin hefur skipulagt sumarnámskeið, vettvangsnám með vinnu og átt samstarf við háskóla um áfanga til eininga fyrir starfandi kennara. Árið 2014 hafði nefndin til umráða u.þ.b. 36 m.kr. af fjárlagalið auk 5 m.kr. aukafjárveitingu vegna kjarasamninga. Þegar Rannís tók við umsýslu árið 2013 þurfti að draga verulega saman í nefndinni þar sem farið hafði verið langt fram úr fjárheimildum árinu áður. Árið 2014 tókst loks að ná jafnvægi í fjármálum nefndarinnar og var ákveðið bjóða upp á tvær tegundir umsókna, annars vegar sumarnámskeið og hins vegar gestafyrirlesara- og ráðstefnustyrki.

Umsóknarfrestur sumarnámskeiða var 31. janúar og bárust 27 umsóknir. Veitt voru styrkir til 24 sumarnámskeiða en tvö voru felld niður. Sótt var um fyrir 550 kennara og sóttu alls 419 kennarar sumarnámskeið. Fimm námskeið voru haldin erlendis,

Evrópskar samstarfsáætlanir voru kynntar á Háskólatorgi 6. nóvember

tíu hjá Endurmenntun Háskóla Íslands og sex hjá öðrum stofnunum. Heildarupphæð styrkja til sumarnámskeiða var tæplega 20 m.kr. og var hægt að mæta eftirspurn þar.

Tveir umsóknarfrestir voru vegna gestafyrirlesara- og ráðstefnustyrkja í júní og desember. Sú nýbreytni var á árinu að skólameistarar framhaldsskóla gátu sent 1 til 2 kennara erlendis á ráðstefnur, en áður voru þessir styrkir einungis ætlaðir til faggreinafélaga. Í fyrri umsóknarfrest bárust 6 umsóknir og hlutu þær allar styrk. Með auknu kynningarstarfi fjölgaði umsóknum í desember. Þá bárust 27 umsóknir vegna ráðstefnustyrkja og 20 umsóknir vegna gestafyrirlestursstyrka. Úthlutað var 20 ráðstefnustyrkjum og 20 gestafyrirlestursstyrkjum. Heildarupphæð styrkja var rúmlega 8 m.kr.

Að lokinni úthlutun haustsins stóðu eftir tæpar 10 miljónir. Ákvað nefndin að færa þær yfir á 2015, eyrnamerkja tæpar 5 m.kr. til vettvangsnáms í stærðfræði og aðrar 5 til þróunar á einingabæru námi kennara við háskóla.

Þróunarsjóður námsgagna

Hlutverk Þróunarsjóðs námsgagna er að stuðla að nýsköpun, þróun, gerð og útgáfu námsgagna fyrir leik-, grunn- og framhaldsskóla í því markmiði að tryggja framboð og fjölbreytileika námsgagna í samræmi við þarfir nemenda og skóla. Þróunarsjóðurinn var fyrsti innlendi menntasjóðurinn sem Rannís tók við umsýslu með og voru verklagsreglur skýrðar enn frekar frá fyrra ári og var ákveðið að auglýsa sérstaklega að hámarksstyrkur væri 1,5 m.kr. Eins og stefnt var að þá sóttu flestir um þá upphæð. Sjóðnum bárust 162 umsóknir og samanlagðar fjárbeiðnir námu tæplega 216 m.kr. Styrkir voru veittir til 38 verkefna, en til ráðstöfunar voru um 48 m.kr. og var því meðalstyrkur um 1,3 m.kr.

Vinnustaðanámssjóður

Vinnustaðanámssjóður veitir styrki til fyrirtækja og stofnana vegna vinnustaðanáms og starfsþjálfunar sem er skilgreindur hluti af starfsnámi samkvæmt aðalnámskrá

framhaldsskóla. Markmið sjóðsins er að hvetja fyrirtæki og stofnanir til að taka við nemendum og gera þeim kleift að ljúka tilskildu vinnustaðanámi.

Fjárveiting til sjóðsins var 150 m.kr. á fjárlögum 2014. Mennta- og menningarmálaráðuneytið hafði verið í samstarfi m.a. við Iðuna og Rafiðnarsambandið um tiltekna þætti í framkvæmd þessara styrkveitinga og hélt Rannís því áfram, en ákveðið var að fjölga umsóknarfrestum í fjóra á árinu. Á fyrri hluta ársins bárust umsóknir um styrki samtals fyrir 8.896 vikur vegna 524 nema og var úthlutað styrkjum vegna 7.731 vikna. Á seinna tímabili ársins bárust umsóknir um styrki samtals fyrir 9.714 vikur vegna 534 nema og var úthlutað styrkjum vegna 7.870 vikna. Styrkupp hæðin var 12.000 kr. á viku og heildarúthlutun því 187,2 m.kr, sem er meira en fjárveiting ársins, sem skýrist af því að veitt var viðbótarfjármagni til þessa frá átaksverkefninu *Nám er vinnandi vegur*. Styrkjunum var úthlutað til tæplega 200 lögaðila á árinu og var heildarfjöldi nema um 500, en fyrirtæki og stofnanir geta sótt um tvisvar á ári fyrir sama nemann.

Starfslaun listamanna

Hlutverk launasjóðs hönnuða, launasjóðs myndlistarmanna, launasjóðs rithöfunda, launasjóðs sviðslistafólks, launasjóðs tónlistarflytjenda og launasjóðs tónskálda er að veita listamönnum starfslaun og styrki samkvæmt lögum um listamannalaun. Sérstakar nefndir annast úthlutun starfslauna úr sjóðunum og eru þær skipaðar samkvæmt tillögum fagfélaga ofangreindra sjóða. Ákvarðanir um veitingu framlaga úr sjóðum þessum skulu gegna þeim tilgangi að efla listsköpun í landinu. Mennta- og menningarmálaráðherra skipar þrjá einstaklinga í stjórn listamannalauna til þriggja ára í senn, einn samkvæmt tilnefningu Bandalags íslenskra listamanna, einn samkvæmt tilnefningu Listaháskóla Íslands og einn án tilnefningar. Stjórnin tekur ákvörðun um úthlutun á grundvelli tillagna fagnefndanna og var hér um síðustu úthlutun núverandi stjórnar að ræða þar sem skipunartími hennar rennur út árið 2015.

Fjárveiting til sjóðsins var ríflega 500 m.kr. á fjárlögum 2014 og 523 m.kr. á fjárlögum 2015 og var hann því langstærsti innlendi menningarsjóðurinn sem Rannís þjónustar. Úthlutað er einu sinni á ári, en auglýst er að hausti vegna starfslauna sem greidd eru af fjárlögum næsta árs á eftir. Sótt er um rafrænt og gekk annar umsóknarfrestur í umsókn Rannís mun betur fyrir sig en árið áður. Umsóknarfrestur var 30. september og lauk störfum úthlutunarnefndanna sex í desember, en þær héldu um 40 vinnufundi. Svör voru send út 7. janúar 2015. Starfsmönnum Rannís tókst að flýta ferlinu annað árið í röð, þar sem svör bárust að jafnaði ekki fyrr en í mars áður. Úthlutun starfslauna listamanna vekur alla jafna talsverða athygli og því er mikilvægt að gott traust sé á að ferlið sé faglegt og samræmt milli einstakra sjóða. Rannís mun á árinu 2015 leggja tillögur fyrir mennta- og menningarmálaráðuneytið og nýja stjórn um hvernig megi bæta samræmingu og efla faglegt mat umsókna.

Til úthlutunar af fjárlögum 2015 voru 1.601 mánaðarlaun, en sótt var um 10.014 mánuði. Alls bárust 769 umsóknir frá einstaklingum og hópum (fyrir alls 1.296 einstaklinga) um starfslaun og ferðastyrki og var úthlutað til 267 einstaklinga og hópa. Samkvæmt fjárlögum 2015 eru mánaðarlaunin 321.795 kr.

Skipting umsókna milli sjóða 2015 var eftirfarandi:

- **Launasjóður hönnuða:** 50 mánuðir voru til úthlutunar en sótt var um 483 mánuði. Alls bárust 42 umsóknir (48 umsækjendur) – 25 einstaklingsumsóknir, 6 samstarfsumsóknir í sjóðinn (12 umsækjendur), 8 umsóknir í launasjóð hönnuða og aðra sjóði og 3 umsóknir um ferðastyrki. Starfslaun fengu 4 einstaklingar, 6 umsóknir um samstarf í sjóðinn (12 umsækjendur), 2 umsækjendur um samstarf á milli sjóða og 1 ferðastyrkur var veittur.
- **Launasjóður myndlistarmanna:** 435 mánuðir voru til úthlutunar og var sótt um 3.027 mánuði. Alls bárust 211 umsóknir (224 umsækjendur) – 173 einstaklingsumsóknir, 6 samstarfsumsóknir í sjóðinn (17 umsækjendur), 10 umsóknir einstaklinga í launasjóð myndlistarmanna og aðra sjóði, 7 umsóknir um samstarf í launasjóð myndlistarmanna og aðra sjóði (9 einstaklingar) og 15 um ferðastyrki. Starfslaun fengu 63 einstaklingar, 2 samstarfsumsóknir (5 umsækjendur), 1 einstaklingur í fleiri en einn sjóð og 4 fá ferðastyrk.
- **Launasjóður rithöfunda:** 555 mánuðir voru til úthlutunar. Sótt var um 2.681 mánuð. Alls barst 191 umsóknir (194 umsækjendur) – 172 einstaklingsumsóknir, 3 samstarfsumsóknir í sjóðinn (6 umsækjendur), 9 umsóknir einstaklinga í launasjóð rithöfunda og aðra sjóði, 3 umsóknir um samstarf í launasjóð rithöfunda og 4 um ferðastyrki. Starfslaun fengu 69 einstaklingar og 1 einstaklingur um samstarf milli sjóða.

- **Launasjóður sviðslistafólks:** 190 mánuðir voru til úthlutunar, en sótt var um 1.586 mánuði. Alls bárust 110 umsóknir (518 umsækjendur) – 18 einstaklingsumsóknir, 4 samstarfsumsóknir í sjóðinn (10 umsækjendur), 3 umsóknir einstaklinga í launasjóð sviðslistafólks og aðra sjóði, 3 umsóknir vegna samstarfs við umsækjendur í aðra sjóði (7 einstaklingar), 78 umsóknir frá sviðslistahópum (471 umsækjandi) og 4 um ferðastyrki (9) umsækjendur. Starfslaun fengu 5 einstaklingar, 1 umsókn um samstarf í sjóðinn (3 einstaklingar), 1 einstaklingur í fleiri en einn sjóð, 14 hópar (76 einstaklingar) og 1 fær ferðastyrk.
- **Launasjóður tónlistarflytjenda:** 180 mánuðir voru til úthlutunar. Sótt var um 1.142 mánuði. Alls bárust 118 umsóknir (202 umsækjendur) – 47 einstaklingsumsóknir, 10 samstarfsumsóknir í sjóðinn (46 umsækjendur), 32 umsóknir einstaklinga í launasjóð tónlistarflytjenda og aðra sjóði, 6 umsóknir vegna samstarfs við umsækjendur í aðra sjóði (37 einstaklingar) og 23 um ferðastyrki (40 umsækjendur). Starfslaun fengu 27 einstaklingar, 11 umsóknir einstaklinga í fleiri en einn sjóð, 3 umsóknir um samstarf milli sjóða (18 einstaklingar) og 4 ferðastyrkir eru veittir (24 einstaklingar).
- **Launasjóður tónskálda:** 191 mánuður var til úthlutunar (1 mánuður gekk til baka frá fyrra ári). Sótt var um 1.095 mánuði. Alls bárust 95 umsóknir (104 umsækjendur) – 50 einstaklingsumsóknir, 2 samstarfsumsóknir í sjóðinn (4 umsækjendur), 30 umsóknir einstaklinga í launasjóð tónskálda og aðra sjóði, 10 umsóknir um samstarf í launasjóð tónskálda og aðra sjóði (17 umsækjendur) og 3 um ferðastyrki. Starfslaun fengu 22 einstaklingar, 11 umsóknir einstaklinga í fleiri en einn sjóð, 3 umsóknir um samstarf (5 umsækjendur) og 1 ferðastyrkur er veittur.

Barnamenningarsjóður

Meginhlutverk sjóðsins er að styrkja verkefni á sviði barnamenningar. Til barnamenningar teljast verkefni á sviði lista og menningar sem unnin eru fyrir börn og/eða með virkri þátttöku barna. Fjárveiting til sjóðsins var 4 m.kr. á fjárlögum 2015 og er hann því minnsti sjóðurinn sem Rannís veitti þjónustu á árinu. Auglýst var eftir umsóknum í mars 2014 en umsóknarfrestur var til 11. apríl. Sjóðnum bárust 64 umsóknir að heildarupphæð 55 m.kr. Einungis var hægt að styrkja 13 verkefni alls að upphæð 3,6 m.kr. Flestir styrkir voru á bilinu 200-400.000 kr. en einn umsækjandi, Barnabókasetur Íslands, fékk úthlutað styrk að upphæð 700.000 kr.

Styrkir til atvinnuleikhópa

Leiklistarráð gerir tillögu til mennta- og menningarmálaráðuneytisins um úthlutun fjár sem veitt er í fjárlögum til stuðnings atvinnuleikhópum. Veittir eru styrkir til einstakra verkefna eða samfellds starfs til lengri tíma og er afstaða

tekin til skiptingar fjáris eftir eðli umsókna og framlagi á fjárlögum hverju sinni. Fjárveiting til sjóðsins var um 78 m.kr. á fjárlögum 2015. Hefð er fyrir því að úthlutun til atvinnuleikhópa haldist í hendur við úthlutun starfs-launa listamanna og var umsóknarfrestur viku seinna en um starfslaun listamanna. Einnig ákváð Félag íslenskra leika að skipa sömu þrjá einstaklinga í stjórn Styrkja til atvinnuleikahópa og í úthlutunarnefnd starfslaunasjóðs sviðslistamanna. Nokkuð færri umsóknir bárust fyrir árið 2015 en 2014. Alls bárust 86 umsóknir frá 80 aðilum, þar af bárust tvær umsóknir um samstarfssamning. Hins vegar var sótt um mun hærrí upphæð, eða ríflega 800 m.kr. í samanburði við 529 m.kr. árið áður. Úthlutað var 75,5 m.kr. til 13 verkefna og eins samstarfssamnings við Gaflaraleikhúsið til tveggja ára með 10 m.kr. framlagi hvort ár. Eftirspurnin er þannig tífalt meiri en það sem til ráðstöfunar er.

Tónlistarsjóður

Hlutverk Tónlistarsjóðs er að efla íslenska tónlist og stuðla að kynningu á íslenskum tónlistarmönnum og tónsköpun þeirra. Sjóðurinn skiptist í tvær deildir, tónlistardeild og markaðs- og kynningardeild. Tónlistardeild veitir styrki til almennrar tónlistarstarfsemi, svo sem tónlistarflutnings, tónlistarhópa, tónlistarhátíða, rannsókna og skráningu á tónlist, varðveislu tónlistar og annarrar tónlistarstarfsemi. Markaðs- og kynningardeild veitir m.a. styrki til markaðssetningar og kynningarverkefna í tengslum við íslenska tónlist og tónlistarmenn og til annarra verkefna sem miða að kynningu á íslenski tónlist og tónlistarmönnum innan-lands og erlendis. Markaðs- og kynningarstyrkir hafa minnkað verulega eftir að sjóðurinn minnkaði að umfangi 2014. Tveir árlegir umsóknarfrestir eru að hausti fyrir úthlutun tímabilsins janúar til júní og að vori fyrir júlí til desember. Alls bárust 311 umsóknir árið 2014 að heildarupphæð 313 m.kr. sem er talsverð auking frá 2013.

Sjóðurinn hafði 46 m.kr. til umráða en það er tæplega helmingslækkun frá 2013 en þá var tæpum 90 m.kr. veitt í sjóðinn. Hægt var að styrkja 86 verkefni, þar af eru 5 samstarfssamningar til 3 ára (12 m.kr.). Til samanburðar voru 130 umsækjendur styrktir árið 2013.

Íþróttasjóður

Íþróttasjóði er ætlað að efla og styðja við íþróttir í landinu og veitir sjóðurinn styrki til ólíkra verkefna í því skyni, en á fjárlögum 2014 voru um 16 m.kr. til ráðstöfunar. Auk þess gat sjóðurinn úthlutað fjármunum vegna eldri styrkja sem höfðu ekki verið nýttir. Verkefni geta verið á vegum íþróttafélaga og samtaka þeirra, sem miða að því að bæta aðstöðu til íþróttaiðkunar, útbreiðslu- og fræðsluverkefna eða á sviði íþróttarannsóknna í þeim tilgangi að auka þekkingu á íþróttum. Umsóknarfrestur var til 1. október og bárust 212 umsóknir og var sótt alls um 180 m.kr. í styrki. Að tillögu íþróttanefndar ákvað ráðherra að úthluta styrkjum til 72 verkefna að upphæð 17,4 m.kr. Þar af fengu 48 verkefni styrk til að bæta aðstöðu til íþróttaiðkana, 20 fræðslu- og útbreiðsluverkefni fengu styrk og 4 verkefni vegna rannsókna í íþróttarfræðum. Meðalstyrkur var þannig tæplega 240.000 kr. sem er með því lágsta í þeim sjóðum sem Rannís þjónustar.

Æskulýðssjóður

Hlutverk Æskulýðssjóðs er að styrkja verkefni á vegum æskulýðsfélaga og æskulýðssamtaka. Um getur verið að ræða verkefni sem unnin eru fyrir börn og ungmenni og/eða með virkri þátttöku þeirra, þjálfun forystufólks, leiðbeinenda og sjálfboðaliða eða samstarfsverkefni æskulýðsfélaga og æskulýðssamtaka. Hvorki er heimilt að styrkja árvissa eða fasta viðburði í félagsstarfi, svo sem þing, mót eða þess háttar viðburði, né ferðalög hópa. Mennta- og menningarmálaráðherra úthlutar styrkjum að fengnum tillögum stjórnar Æskulýðssjóðs. Fjárveiting til sjóðsins var um 11 m.kr. á fjárlögum 2014. Þrátt fyrir litla fjárveitingu er sjóðurinn með umsóknarfrest fjórum sinnum á ári; í febrúar, apríl, september og nóvember. Rannís tók við rekstri sjóðsins um mitt ár 2013 og var því árið 2014 fyrsta heila árið sem stofnunin hafði umsjón með sjóðnum. Vel gekk að fá umsóknir og sinna umsýslu. Bárust 105 umsóknir sem er töluverð fjölgun frá fyrra ári. Sótt var um samtals 60,4 m.kr. og hlutu 47 verkefni styrki, samtals að upphæð um 9 m.kr. þannig að meðalstyrkur var um 200.000 kr. á verkefni sem eru lágstu meðalstyrkir sem Rannís veitir.

Alþjóðasvið

Alþjóðasvið Rannís hefur umsjón með Horizon 2020, rannsókn- og nýsköpunaráætlun Evrópusambandsins fyrir hönd Íslands, auk tengdra áætlana, sem miða að því að styðja við alþjóðlegt samstarf íslensks vísindasamfélags, svo sem COST og Jules Verne. Alþjóðasvið hefur einnig umsjón með hlut Rannís í samstarfsnetinu Enterprise Europe Network sem styður við þátttöku fyrirtækja í rannsóknum og nýsköpun.

Helstu markmið sviðsins eru að stuðla að aukinni nýliðin í erlendum samstarfsverkefnum, auka sókn í einstakar undirátlanir Horizon 2020 og bæta þá þjónustu sem fyrir er. Með nýrri rannsóknaráætlun hefur auk þess umtalsverður tími starfsfólks á sviðinu farið í að afla sér þekkingar á áætluninni og mismunandi verkfærum hennar og skipuleggja starfið til næstu ára.

Horizon 2020 rannsókn- og nýsköpunaráætlun Evrópusambandsins

Umsjón með þátttöku Íslands í rannsókn- og nýsköpunaráætlun Evrópusambandsins er stærsta einstaka verkefni alþjóðasviðs Rannís. Í því felst seta í stjórnarnefndum og umsjón með starfi stjórnarnefndarfulltrúa og landstengiliða áætlunarinnar, auk þess sem Rannís skipuleggur kynningu á áætluninni og stendur fyrir fundum og námskeiðum sem miða að því að auka og auðvelda þátttöku íslensks vísindasamfélags í evrópsku samstarfi. Einnig heldur alþjóðasvið utan um íslenska þátttöku í sk. ERA netum sem miða að því að koma á samstarfi rannsóknasjóða aðildarlandanna.

Horizon 2020 tók við af 7. rannsóknaráætlun ESB í ársbyrjun 2014 og mun nýja áætlunin gilda út árið 2020. Í árslok 2014 höfðu íslenskir aðilar tekið þátt í 53 umsóknum og þar af höfðu 9 verkefni verið samþykkt.

Landstengilverkefni

Rannís hóf undirbúning að þátttöku í nokkrum landstengilverkefnum innan Horizon 2020, en verkefnið miða að því að styrkja samstarf landstengiliða mismunandi undirátlananna, fræða þá um áætlunina og bæta færni þeirra svo þeir geti veitt umsækjendum, hagsmunadilum og öðrum áhugasömum betri þjónustu. Nokkur verkefnanna hófust þegar á árinu 2014 en önnur munu hefjast á 2015. Verkefnið sem starfsmenn sviðsins mun taka þátt í á næstu árum eru talin hér á eftir, auk vísunar í þá undirátlanir Horizon 2020 sem þau tengjast:

- SiS.net 2 – Vísindin í þágu samfélagsins
- BioHorizon – Fæðuöryggi, landbúnaður og sjávarrannsóknir
- Cosmos2020 – Geimvísindi
- Idealist2018 – Upplýsingatækni
- NCPs CaRE – Umhverfi, loftslagsmál og auðlindir
- Net4Mobility – Marie Skłodowska-Curie mannauðsáætlunin
- Net4Society 4 – Evrópskt samfélag í breyttum heimi
- SEREN 3 – Öryggi og samfélag

COST

COST (European Cooperation in the field of Scientific and Technical Research) er almennur rammi um samstarf á sviði vísinda- og tæknirannsókna sem komið var á fót

árið 1971, en nú eru 36 þjóðríki aðilar að COST samstarfinu. Tilgangur COST verkefna er að byggja upp samstarfsnet á ákveðnum rannsóknasviðum. Þátttakendur í COST verkefnum skiptast á reynslu og niðurstöðum í gegnum fundi og ráðstefnur, vinnustofur og heimsóknir. Verkefnið greiðir fyrir kostnað vegna ferða og ráðstefnuhalds en greiðir ekki kostnað við rannsóknaverkefni sjálf. Þátttaka Íslendinga hefur aukist jafnt og þétt síðastliðin ár, enda hefur samstarf á vegum COST oft leitt til áframhaldandi samstarfs á milli þátttakenda í styrkumsóknum í stærri verkefni. Í árslok 2014 voru 107 verkefni í gangi með íslenskri þátttöku, alls 190 þátttakendum.

Uppbyggingarsjóður EFTA / EEA Grants

Hlutverk Uppbyggingarsjóðs EFTA er að draga úr félagslegum og efnahagslegum ójöfnuði á evrópska efnahagssvæðinu með því að koma á fót styrkjaáætlunum á ákveðnum sviðum. Rannís gegnir hlutverki landstengiliðs á Íslandi í undirbúningi styrkjaáætlana sem reknar eru á vegum sjóðsins, en um er að ræða samstarf milli þriggja EFTA landa, Noregs, Íslands og Lichtenstein og þátttökulandanna, sem eru Slóvenía, Slóvakía, Tékkland, Ungverjaland, Rúmenía, Pólland, Litháen, Eistland og Spánn.

Innan menntahluta áætlunarinnar hafa öll þátttökulöndin auglýst eftir umsóknum að minnsta kosti einu sinni. Íslenskir aðilar hafa verið þátttakendur í öllum löndunum, misjafnlega mikið þó. Mest hefur þátttaka íslenskra aðila verið í Eistlandi, Slóveníu, Póllandi, Rúmeníu og á Spáni.

Rannís og Orkustofnun taka þátt fyrir hönd Íslands í rannsóknaráætlun á vegum sjóðsins í samstarfi við Rúmeníu. Heildarupphæð þeirrar áætlunar er rúmar 21 milljón evrur. Umsókna- og matsferli lauk á árinu og voru 23 verkefni styrkt, þar af fimm með íslenskri þátttöku. Í lok ársins hófst undirbúningur að rannsóknaráætlun í samstarfi við Grikkland og kom Rannís m.a. að skipulagningu tengsla-ráðstefnu er halda á í ársbyrjun 2015.

Evrópska rannsóknastarforgið – Euraxess

Alþjóðasvið Rannís hefir umsjón með rannsóknastarfatorgi sem felst í að veita upplýsingar fyrir íslenskt og erlent vísindafólk, sem hyggst starfa í öðru landi en sínu heimalandi. Miðstöð upplýsingamiðlunarinnar fer fram í gegnum heimasíðuna euraxess.is, þar sem hægt er að finna upplýsingar og aðstoð við vistaskipti og búferlaflutninga til Íslands, en sambærilegar vefsíður eru reknar í öllum aðildarlöndum Euraxess. Á árinu hófst undirbúningur að því að virkja íslenska háskóla til þátttöku í Euraxess samstarfsnetinu, þar sem þeir eru gjarna í nánari samskiptum við erlent vísindafólk, t.a.m. skiptikennara og fólks sem hingað kemur til að stunda rannsóknir.

Enterprise Europe Network

Rannís er aðili að samstarfsnetinu Enterprise Europe Network ásamt Íslandsstofu og Evrópumíðstöð Impru á Nýsköpunarmiðstöð Íslands, sem leiðir samstarfið á Íslandi. Hlutverk Rannís er að vera tengiliður fyrir hönd Horizon 2020 til að greiða fyrir þátttöku fyrirtækja í evrópsku rannsókn- og nýsköpunarsamstarfi. Árið 2014 var síðasta starfsár EEN á Íslandi undir núverandi samningi. Seinni hluti árs fór í að undirbúa umsókn um nýtt EEN verkefni sem áætlað er að hefjist snemma á árinu 2015.

Jules Verne

Jules Verne er samstarfsverkefni Frakklands og Íslands á sviði vísinda og tæknirannsókna. Mennta- og menningar-málaráðuneytið stýrir samstarfinu fyrir hönd Íslands en Rannís sér um framkvæmd verkefnisins. Veittir eru styrkir annað hvort ár og voru ekki veittir styrkir á árinu 2014, en hins vegar var gerð lausleg úttekt á framvindu og mati styrkþega fyrri ára á gagnsemi styrkjanna. Meginniðurstaðan er sú, að styrkirnir hafa gefið styrkþegum tækifæri til að efla rannsóknartengsl við franska samstarfsaðila og byggja undir frekara rannsóknarsamstarf.

ERA-net

ERA-net eru samstarf evrópskra rannsóknasjóða er styrkja rannsóknir og þróun á ýmsum sviðum og tekur Rannís þátt í nokkrum slíkum samstarfsnetum. Þátttaka íslenskra rannsóknasjóða í ERA-netum gerir íslenskum fyrirtækjum og stofnunum kleift að taka þátt í fjölþjóðlegum rannsóknarverkefnum. Hvert ERA-net hefur eigin áherslusvið, þátttökureglur og umsóknarfresti. Á árinu tók Rannís þátt í eftirfarandi ERA-netum:

HERA er samstarfsnet á sviði hugvísinda með þátttöku 21 fjármögnunaraðila í Evrópu og Evrópsku vísindastofnunarinnar, eða The European Science Foundation (ESF). Markmið HERA er að styrkja rannsóknir innan hugvísinda á evrópska rannsóknasvæðinu og efla hugvísindi innan Horizon 2020. Ekki var auglýst eftir umsóknum um styrki úr HERA á árinu.

NORFACE er samstarfsnet 16 fjármögnunaraðila í Evrópu á sviði félagsvísinda. Markmið NORFACE samstarfsins er að auka samstarfsmöguleika í rannsóknnum á sviði félagsvísinda. Úthlutað var alls 18 milljónum evra á árinu 2014 til rannsókna á framtíð velferðarríkja (Welfare State Futures) til 14 verkefna sem 57 verkefnisstjórar koma að. Ekkert verkefni frá Íslandi eða með íslenskum þátttakendum hlaut brautargengi að þessu sinni.

Seas-ERA er evrópskt samstarfsnet á sviði almennra hafrannsóknna og fiskveiða. Rannís er stofnaðili að netinu. SEAS-ERA er framhald tveggja verkefna, MarinEra og

Evrópusamvinna kynnir tækifæri og styrki í ýmsum Evrópuáætlunum

Marifish. Rannís tók þátt í Marifish frá byrjun, en var ekki þátttakandi í MarinEra. Þessu samstarfsneti lauk á árinu, en tvö verkefni, sem hófust árið 2013, eru enn í gangi.

COFASP er evrópskt samstarfsnet á sviði fiskveiða, fiskeldis og framleiðslu sjávarafurða, með þátttöku 26 fjármögnunaraðila frá 15 Evrópulöndum. Auglýst var eftir umsóknum á vegum netsins á árinu. Alls bárust 9 umsóknir með íslenski þátttöku af alls 23 umsóknum. Ákveðið var að ganga til samninga við fimm verkefni og þar af voru þrjú með íslenski þátttöku. Öll verkefni munu hefjast 2015. Fjármögnun íslenska hluta verkefnanna kemur úr Tækniþróunarsjóði.

MarineBiotech er evrópskt samstarfsnet á sviði sjávarlíf-tækni með þátttöku 20 fjármögnunaraðila frá 15 Evrópulöndum. Auglýst var eftir forumsóknum á vegum netsins í desember 2014. Alls bárust 10 forumsóknir með íslenski þátttöku af alls 37 umsóknum. Skilafrestur fullbúinnar umsóknar verður í apríl 2015. Fjármögnun íslenska hluta samþykkrar verkefna mun koma úr Tækniþróunarsjóði.

M-ERA er samstarfsnet á sviði efnistækni. Netið hófst 2012 og er samstarf 32 fjármögnunaraðila frá 23 löndum innan Evrópusambandsins og EFTA ásamt Rússlandi, Japan og Taívan. Eitt verkefni með íslenski þátttöku hlaut stuðning. Tækniþróunarsjóður fjármagnar íslenska hluta verkefnisins.

ERA-Geothermal er samstarfsnet stofnana frá tíu Evrópulöndum á sviði jarðvarmarannsókna. Verkefnið hófst í maí 2012 og er til fjögurra ára en við lok 2014 hafði ekki enn verið lýst eftir umsóknum. Orkustofnun stýrir verkefninu.

ERA NanoMed II er ERA-net á sviði örtækni í þágu heil-

brigiðisvísinda. Verkefnið er samstarf 20 fjármögnunaraðila frá 17 Evrópulöndum, það hófst 2012 og stendur í fjögur ár. Tilgangur þess er að auka samstarfsmöguleika vísindamanna frá aðildarlöndunum netsins, sem starfa í líftækni með áherslu á örtækni. Auglýst er eftir umsóknum á vegum netsins árlega. ENMII er framhald af fyrra verkefni, EuroNanoMed, sem Rannís tók einnig þátt í.

ERA SysApp er ERA-net á sviði hagnýtrar kerfislíffræði. Verkefnið er samstarf 16 fjármögnunaraðila frá 13 Evrópulöndum. ERASysAPP er verkefni til þriggja ára, 2012-2015, og er auglýst eftir umsóknum árlega.

Neuron er ERA-net á sviði taugalíffræði og er framhald af fyrra samstarfsneti. Þátttakendur eru 22 fjármögnunarsjóðir frá sextán Evrópulöndum, Kanada og Ísrael. Verkefnið hóf göngu sína 2012 og lauk árið 2014.

Til viðbótar við ofangreind ERA-net, tekur Ísland þátt í verkefninu JPI-Oceans – Healthy and Productive Seas and Oceans innan sk. JPI-Joint Programming Initiative, sem er samstarfsvettvangur innan Horizon 2020. Norðmenn hafa haft forgöngu um að koma verkefninu á fót. Þau ERA-net sem tengjast sjávarrannsóknum á breiðum grunni, Seas-ERA, COFASP og MarineBiotech, tengjast JPI-Oceans verkefninu.

Eurostars

Eurostars er samstarfsvettvangur evrópskra sprotafyrirtækja og er hluti af rannsóknaráætlun ESB. Tækniþróunarsjóður er fjármögnunaraðili íslenskra þátttakenda í Eurostars-verkefnum. Eurostars 2 er framhald vettvangsins og tóku stjórn Tækniþróunarsjóðs og Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið ákvörðun um að halda þátttöku áfram. Ekkert nýtt verkefni var styrkt á árinu.

Norrænt vísindasamstarf

Norræn samstarfsáætlun um samfélagslegt öryggi á Norðurlöndum

Áætlun um samfélagslegt öryggi á Norðurlöndum, Nordic Societal Security Programme, er þverfagleg rannsóknar-áætlun sem rekin er af NordForsk í samstarfi við Rannís, Finnsku akademíuna (Academy of Finland), Almannavarnastofnun Svíþjóðar (MSB), Norska Rannsóknaráðið (Research Council of Norway) og Almannavarnastofnun Noregs (DSB). Áætlunin hefur það að markmiði að búa til nýja þekkingu og lausnir í því skyni að tryggja öryggi norrænna samfélaga gegn öryggisógnum samtímans, s.s. umhverfissvá og netárásam. Frestur til að skila inn umsóknum rann út snemma árs 2014. Eftir faglegt mat umsókna var 45 milljónum norskra króna veitt til að fjármagna tvö öndvegissetur rannsókna á þessu sviði. Annars vegar NordSTEVA (Nordic Centre of Excellence for Security Technologies and Societal Values) sem leitt er af Norsku friðarrannsóknarstofnuninni (PRIO) og hins vegar NORDRESS (Nordic Centre of Excellence on Resilience and Societal Security) sem leitt er af Stofnun Sæmundar fróða við Háskóla Íslands.

Norrænt samstarfsverkefni í heilsu og velferð

NordForsk stendur fyrir norrænni samstarfsáætlun á sviði heilsu og velferðar, Nordic Programme on Health and Welfare. Áætlunin er til fimm ára, hún heyrir undir Nordforsk og er tilgangur hennar að styrkja samnorræn rannsóknarverkefni og rannsóknainnviði í heilbrigðisvísindum. Unnið er með fjóra þætti: heilsu og velferð á Norðurlöndunum; rafræna innviði í heilbrigðisþjónustu og rannsóknum; norrænt samstarf varðandi geymslu og söfnun lífssýna (BBMRI Nordic) og loks rannsóknadrifna nýsköpun.

NOS-HS er samstarfsvettvangur í hug- og félagsvísindum á vegum norrænu rannsóknasjóðanna. Auglýst var eftir umsóknum þrisvar á vegum NOS-HS frá árinu 2008 vegna rannsóknastyrkja. NOS-HS hefur einnig staðið fyrir styrkjum til að standa straum af kostnaði vegna vinnufunda, eða sk. Exploratory Workshops. Slíkum styrkjum var úthlutað árið 2014. Alls bárust 55 umsóknir og voru 20 umsóknir styrktar, þar af eru tvær sem leiddar eru af íslenskum sérfræðingum. Auk Norðurlanda er áheyrnarfulltrúum frá NordForsk og Norrænu ráðherranefndinni boðið að taka þátt í NOS-HS samstarfinu.

NOS-M er samstarfsvettvangur í heilbrigðisvísindum á vegum norrænu rannsóknasjóðanna. Tilgangur samstarfsins er að samræma og efla rannsóknir í heilbrigðisvísindum á Norðurlöndum. Auk Norðurlandanna er áheyrnarfulltrúum frá NordForsk, Norrænu ráðherranefndinni, Eistlandi, Lettlandi og Litháen boðið að taka þátt í NOS-M samstarfinu.

Creative Europe styrkir evrópska menningu

NOS-N er samstarfsvettvangur í náttúruvísindum á vegum norrænu rannsóknasjóðanna. Tilgangur samstarfsins er að efla rannsóknir í náttúruvísindum á Norðurlöndum.

Nordic Innovation, eða Norræna nýsköpunarmiðstöðin, og Tækniþróunarsjóður eiga í samstarfi í tveimur verkefnum, annars vegar PP&I in Health: Public Procurement and Innovation in Health, sem er verkefni til að stuðla að nýsköpun og nýjum lausnum í heilbrigðisgeiranum, og hins vegar Nordic Built sem er verkefni um þróun sjálfbærra bygginga.

Nordic Marine Innovation er norræn rannsóknar- og nýsköpunaráætlun sem fjármögguð er af Nordic Innovation og samkeppnissjóðum á Norðurlöndum. Meginmarkmið er að auka samstarf norrænna fyrirtækja til verðmætasköpunar á sviði sjávarútvegs og fiskeldis. Átta verkefni hlutu stuðning. Þar af eru sjö með íslenskri aðild. Öll verkefni munu hefjast 2015. Alls verða íslensku verkefni styrkt um 12 m. NOK. Tækniþróunarsjóður leggur til 1.5 m. NOK til áætlunarinnar.

Sóknarstyrkir

Alþjóðasvið hefur umsjón með sóknarstyrkjum til undirbúnings umsókna í alþjóðlega rannsóknarsjóði, en á árinu 2014 ákváðu stjórnir Rannsóknasjóðs og Tækniþróunarsjóðs að leggja til allt að 20 m.kr til að styrkja undirbúning alþjóðlegs vísinda- og þróunarsamstarfs með íslenski þátttöku. Forgangur var veittur umsóknum vegna undirbúnings umsókna í Horizon 2020 rannsóknaráætlun ESB, en mögulegt er að styrkja annað samstarf samkvæmt ákvörðun stjórnar sjóðsins.

Rannsóknna- og nýsköpunarsvið

Rannsóknna- og nýsköpunarsvið hefur umsjón með rekstri tveggja stórra samkeppnissjóða, annars vegar Rannsóknna-sjóðs sem styður við rannsóknir og vísindi og hins vegar Tækniþróunarsjóðs sem sytrkir þróun og nýsköpun. Auk þessa hefur sviðið umsjón með Innviðasjóði, markáætlun, Nýsköpunarsjóði námsmanna og Starfslaunasjóði sjálfstætt starfandi fræðimanna, ásamt nokkrum minni sjóðum. Starfsmenn sviðsins þjónusta stjórnir og fagråd sjóðanna, annast framkvæmd og skipulag á matsferli, samningsgerð, eftirfylgni verkefna, samskipti við umsækjendur/styrkþega og kynningar á sjóðunum. Þá hefur sviðið það hlutverk að staðfesta rannsóknar- og þróunarverkefni nýsköpunarfyrirtækja vegna skattfrádráttar.

Starfsmenn rannsóknna- og nýsköpunarsviðs taka viðtækan þátt í alþjóðasamstarfi, einkum í gegnum framlag íslenskra sjóða til evrópskra samstarfsneta, sk. ERA-neta og til norrænna samstarfsáætlana. Gerð er grein fyrir alþjóðastarfinu undir kafla um alþjóðasvið, þar sem verkefni eru formlega rekin þótt um sé að ræða umfangsmikið samstarf þvert á svið.

Rekstur Gæðaráðs íslenskra háskóla var flutt til rannsóknna- og nýsköpunarsviðs frá og með miðju ári 2014, þegar mats- og greiningarsvið var lagt niður. Starf Gæðaráðsins felst í að annast reglubundnar úttektir óháðra sérfræðinga á starfsemi háskóla og einstakra eininga þeirra. Jafnframt að efla gæðamenningu innan háskólageirans með ráðstefnum, námskeiðum og útgáfustarfsemi í samráði við hagsmunaaðila.

Innan sviðsins starfa forritarar sem hafa það meginhlutverk að byggja upp umsóknarkerfi og í framtíðinni heildarumsýslu- og upplýsingakerfi Rannís. Markmiðið er að þessi kerfi þjóni öllum sjóðum og áætlunum sem Rannís hefur umsjón með og vísinda- og nýsköpunarsamfélaginu í heild. Þá taka starfsmenn rannsóknna- og nýsköpunarsviðs virkan þátt í öðrum verkefnum stofnunarinnar sem tengjast sérfræðisviðum hvers um sig. Þar skiptir þátttaka í nefndum og samstarfsnetum Horizon 2020 rannsóknna- og nýsköpunaráætlunar ESB mjög miklu máli. Tengsl á milli innlendra samkeppnissjóða og alþjóðasviðs eru mikilvæg þar sem oft er um að ræða sömu hagsmunaaðila.

Með nýrri stefnu Vísinda- og tækniráðs fyrir 2014-2016 og aðgerðaráætlun, sem var samþykkt 22. maí 2014, mun umfang stóru sjóðanna á sviðinu vaxa og að nokkru leyti breytast. Vinna við stefnumótun samfara aðgerðaráætluninni hófst á árinu.

Rannsóknasjóður

Hlutverk Rannsóknasjóðs er að styrkja vísindarannsóknir og rannsóknartengt framhaldsnám á öllum fræðasviðum á Íslandi. Í þeim tilgangi styrkir sjóðurinn skilgreind rannsóknarverkefni einstaklinga, rannsóknarhópa, háskóla, rannsóknastofnana og fyrirtækja. Með hugtakinu vísindarannsóknir er átt við allar tegundir rannsókna; grunnrannsóknir og hagnýtar rannsóknir. Sjóðurinn veitir þrjár styrkttegundir: öndvegissstyrki, sem ætlaðir eru til umfangsmikilla verkefna sem eru líkleg til að skila íslenskum rannsóknum í fremstu röð á alþjóðavettvangi, verkefnisstyrki sem eru

algengustu styrkirnir og rannsóknastöðustyrki, ætlaðir ungum vísindamönnum sem lokið hafa doktorsnámi innan fimm ára frá því að verkefnið hefst. Rannsóknasjóður veitir styrki samkvæmt almennum áherslum Vísinda- og tækniráðs og á grundvelli faglegs mats á gæðum rannsóknarverkefna. Stjórn Rannsóknasjóðs veitir styrki úr sjóðnum og er ákvörðun um styrkveitingu bundin faglegu mati.

Styrkumsóknir eru metnar af fagráðum Rannsóknasjóðs sem skipuð eru af vísindanefnd Vísinda- og tækniráðs. Fagráðin fyrir úthlutun 2014 voru fimm talsins: fagrád verkfræði, tækni- og raunvísinda, fagrád náttúru- og umhverfisvísinda, fagrád heilbrigðis- og lífvísinda, fagrád félagsvísinda og lýðheilsu og fagrád hugvísinda. Hvert fagrád er skipað allt að sjö einstaklingum með víðtæka reynslu af rannsóknum og eru a.m.k. tveir sérfræðinganna starfandi og búsettir utan Íslands. Framlag ríkisins til Rannsóknasjóðs árið 2014 var 1.185 m.kr. Sótt var um 2.400 m.kr. til nýrra verkefna en 590 m.kr. veittar í nýja styrki eða 24,4% umbeðinnar upphæðar.

Alls bárust 274 gildar umsóknir í sjóðinn á starfsárinu og voru 66 þeirra styrktar, eða 24,1% umsókna. Meðalupphæð umsókna fyrir styrkárið 2014 var 8,8 m.kr. en meðalupphæð styrkja 8,9 m.kr.

Sókn og styrkveitingar í mismunandi fagráð voru sem hér segir:

Rannsóknasjóður 2014 - miðað við upphæðir í m.kr.			
Fagrád	Sótt	Veitt	Árangurshlutfall
Verkfræði, tækni- og raunvísindi	549	152	27,7%
Náttúru- og umhverfisvísindi	617	148	24,0%
Heilbrigðis- og lífvísindi	659	148	22,4%
Félagsvísindi og lýðheilsa	378	77	20,4%
Hugvísindi	215	65	30,4%
Samtals	2.418	590	24,4%

Rannsóknasjóður 2014 - miðað við fjölda umsókna			
Fagrád	Sótt	Veitt	Árangurshlutfall
Verkfræði, tækni- og raunvísindi	57	14	24,6%
Náttúru- og umhverfisvísindi	62	15	24,2%
Heilbrigðis- og lífvísindi	73	17	23,3%
Félagsvísindi og lýðheilsa	51	12	23,5%
Hugvísindi	31	8	25,8%
Samtals	274	66	24,1%

Frekari upplýsingar um tölfærði Rannsóknasjóðs má finna á vef Rannis.

Tækniþróunarsjóður

Tækniþróunarsjóður heyrir undir atvinnuvega- og nýsköpunarráðherra. Sjóðurinn starfar samkvæmt lögum nr. 75/2007 um opinberan stuðning við tækniþróun og nýsköpun í þágu atvinnulífsins og er hlutverk hans að styðja þróunarstarf og rannsóknir á sviði tækniþróunar sem miða að nýsköpun í íslensku atvinnulífi. Sjóðnum er heimilt að fjármagna nýsköpunarverkefni í samræmi við meginstefnu Vísinda- og tækniráðs.

Umsóknir eru metnar af fagráði sem skipað er 12 einstaklingum sem tækninefnd Vísinda- og tækniráðs skipar. Fagráðið er skipað einstaklingum sem hafa víðtæka reynslu af tækniþróun og nýsköpun. Stjórn Tækniþróunarsjóðs tekur endanlega ákvörðun um úthlutun úr Tækniþróunarsjóði og byggir úthlutun sína á ráðgefandi áliti fagráðs.

Tækniþróunarsjóður bauð upp á fjórar tegundir styrkja á árinu 2014: forverkefnisstyrki, frumherjastyrki, verkefnisstyrki og markaðsstyrki. Hver styrktegund er sniðin að mismunandi þróunarstigi verkefna.

Árið 2014 hafði Tækniþróunarsjóður 987,5 m.kr. til umráða, sem var lækkun um 385 m.kr. frá árinu áður. Alls bárust 12 umsóknir um forverkefnisstyrki, 136 um verkefnisstyrki, 54 um frumherjastyrki og 44 um markaðsstyrki. Úthlutað var 6 forverkefnisstyrkjum, 29 verkefnisstyrkjum, 17 frumherjastyrkjum og 11 markaðsstyrkjum og var úthlutunarhlutfallið um 26% sé miðað við fjölda umsókna en sé úthlutunarhlutfallið miðað við umbeðnar fjárhæðir þá var það um 22%. Í heildina var úthlutað 575 m.kr. til nýrra verkefna og 368 m.kr. til framhaldsverkefna eða samtals 943 m.kr.

Sókn og styrkveitingar nýrra verkefna voru sem hér segir:

Flokkar	Sótt	Veitt	Árangurshlutfall
Forverkefnisstyrkir	12	6	46%
Frumherjastyrkir	347	117	34%
Verkefnisstyrkir	1825	333	18%
Markaðsstyrkir	419	110	26%
Samtals	2603	566	22%

Flokkar	Sótt	Veitt	Árangurshlutfall
Forverkefnisstyrkir	12	6	50%
Frumherjastyrkir	54	17	31%
Verkefnisstyrkir	136	29	21%
Markaðsstyrkir	44	11	25%
Samtals	246	63	26%

Frekari upplýsingar um tölfraedi og úthlutanir Tækniþróunarsjóðs má finna á vef Rannís.

Aðgerðaráætlun byggð á stefnu Vísinda- og tækniráðs var samþykkt 22. maí 2014 og í tengslum við hana hefur stjórn og starfsmenn unnið að nýrri stefnumótun fyrir Tækniþróunarsjóð. Meginmarkmiðum stefnunnar má lýsa með einkunnarorðunum „fjölbreytni“, þar sem lögð er áhersla á aukna nýliðun, „ný tækifæri og aukið alþjóðlegt samstarf“, „framkvæmd“, með snarpara ferli en öflugri styrkjum, og loks „árangur“, þar sem lögð er áhersla á árangur og fjárhagslegt bolmagn.

Tækniþróunarsjóður styður nýsköpun

Skattfrádráttur vegna rannsóknna- og þróunarverkefna

Fyrirtæki sem eru eigendur að rannsóknna- og þróunarverkefnum geta sótt um staðfestingu til Rannís á því að verkefni sem þau vinna að falli undir skilgreiningu laga nr. 152/2009 um skattfrádrátt vegna kostnaðar í tengslum við slík verkefni. Árið 2014 bárust 129 umsóknir vegna nýrra verkefna og 154 vegna framhaldsverkefna, en staðfest voru 117 ný verkefni og 142 framhaldsverkefni. Árið 2014 var heildarendurgreiðsla skattfrádráttar 1.162 m.kr. vegna verkefna unnin á árinu 2013, en var 1.030 m.kr. árið áður. Heildarendurgreiðslan skiptist þannig að 1.004 m.kr. voru greiddar út og 161 m.kr. gengu upp í tekjuskatt fyrirtækja.

Skattfrádráttur	2011		2012		2013		2014	
	Fjöldi verkefna	m.kr.	Fjöldi verkefna	m.kr.	Fjöldi verkefna	m.kr.	Fjöldi verkefna	m.kr.
Frádráttur frá tekjuskatti	5	45	8	71	9	148	13	161
Endurgreiðsla	60	578	82	877	96	981	94	1004
Skattfrádráttur alls	65	623	90	948	105	1129	107	1165

Nýsköpunarsjóður námsmanna

Markmið sjóðsins er að gefa háskólum, rannsóknastofnunum og fyrirtækjum tækifæri til að ráða námsmenn í grunn- og meistaranámi við háskóla til sumarvinnu við metnaðarfull og krefjandi rannsóknarverkefni. Frá stofnun 1992 hefur sjóðurinn styrkt mörg hundruð námsmenn. Stjórn sjóðsins er skipuð fulltrúum frá mennta- og menningarmálaráðuneytinu, Stúdentaráði Háskóla Íslands, Samtökum iðnaðarins, vísindanefnd Vísinda- og tækniráðs og Reykjavíkurborg.

Árið 2014 var framlag til Nýsköpunarsjóðs námsmanna 79,5 m.kr., þar af 49,5 m.kr. frá ríki (mennta- og menningarmálaráðuneyti) og 30 m.kr. frá Reykjavíkurborg. Árið 2014 bárust sjóðnum 254 umsóknir fyrir um 377 háskólanema. Alls var sótt um tæplega 178,8 m.kr. eða laun í 1052 mannmánuði. Að þessu sinni hafði sjóðurinn 74,5 m.kr. til úthlutunar og hlutu alls 100 verkefni styrk. Í styrktum verkefnum eru 154 nemendur skráðir í alls 438 mannmánuði.

	Sótt	Veitt	Árangurshlutfall
Fjöldi umsókna	254	100	39%
í m.kr.	179	75	42%
Fjöldi nemanda	377	154	41%
Mannmánuðir	1052	438	42%

Fulltrúar öndvegisverkefna Nýsköpunarsjóðs námsmanna við afhendingu Nýsköpunarverðlauna forseta Íslands

Nýsköpunarverðlaun forseta Íslands

Nýsköpunarverðlaun forseta Íslands eru árlega veitt námsmönnum sem hafa unnið framúrskarandi starf við úrlausn verkefnis sem styrkt er af Nýsköpunarsjóði námsmanna. Árlega velur stjórn sjóðsins 5-6 verkefni sem öndvegisverkefni og hljóta þau tilnefningu til verðlaunanna, en val verkefna byggir á mati fagráða sjóðsins og stjórnar. Eftirfarandi verkefni sem unnin voru sumarið 2013 voru valin sem öndvegisverkefni sjóðsins og tilnefnd til Nýsköpunarverðlauna forseta Íslands 2014.

Hjólaleiðir á Íslandi. Nemendur: Eva Dís Þórðardóttir og Gísli Rafn Guðmundsson. Leiðbeinendur: Guðbjörg Lilja Erlendsdóttir, Eflu verkfræðistofu og Ólafur Árnason, Eflu verkfræðistofu og Landbúnaðarháskóla Íslands. Verkefnið var unnið í samstarfi við Eflu, verkfræðistofu.

Hönnun á rafsegulfastefni. Nemandi: Fannar Benedikt Guðmundsson, nemandi við Háskóla Íslands. Leiðbeinandi: Fjóla Jónsdóttir, Háskóla Íslands. Verkefnið var unnið í samstarfi við Össur hf.

Myndræn framsetning uppskrifta. Nemendur: Kai Köhn, Karl Andrés Gíslason, Marinó Páll Valdimarsson, nemandur við Delft University of Technology. Leiðbeinendur Charl Botha, Delft University of Technology, og Rúnar Unnpórs-son, Háskóla Íslands.

Myndræn málfræði fyrir börn greind með einhverfu og málhömlun. Nemandi: Karen Kristín Ralston, nemandi við Háskóla Íslands. Leiðbeinendur: María Anna Garðarsdóttir

og Sigríður D. Þorvaldsdóttir. Unnið í samstarfi við Grunn-skóla Hjallastefnunnar, Garðabæ.

Útsetningar á íslenskum þjóðlögum fyrir einleiksfíðlu og fiðludúó. Nemandi: Sigrún Harðardóttir, nemandi við University of Denver, Lamont School of Music. Leiðbeinandi: Sigrún Eðvaldsdóttir, Sinfóníuhljómsveit Íslands og Listaháskóla Íslands.

Forseti Íslands afhenti verðlaunin við hátíðlega athöfn á Bessastöðum 13. febrúar 2014. Verkefnið sem hlaut verðlaunin að þessu sinni var Hjólaleiðir á Íslandi sem var unnið af Evu Dís Þórardóttur og Gísla Rafni Guðmundssyni. Verkefnið var unnið í samstarfi við Eflu, verkfræðistofu. Samtök iðnaðarins gáfu verðlaunin í ár, en verðlaunagripirnir voru Vængjateppi frá Vík Þrjónsdóttur. Einnig fengu allir tilnefndir teikningar eftir Sunnu Ben og viðurkenningarskjal undirritað af forseta.

Innviðasjóður

Árið 2014 barst alls 51 gild umsókn og voru 10 þeirra styrktar eða um 20% umsókna. Sótt var um tæplega 460 m.kr. en rúmlega 106 m.kr. voru veittar eða um 23% umbeðinnar upphæðar.

Starfslaunasjóður sjálfstætt starfandi fræðimanna

Hlutverk sjóðsins er að launa starfsemi þeirra fræðimanna sem starfa sjálfstætt í sinni fræðigreini. Sjóðurinn hefur starfað frá janúar 2013 þegar Launasjóður fræðiritahöf-unda var lagður niður. Sjóðurinn styrkir laun vegna vinnu við ritun fræðiritra og fræðigreina, handbóka, orðabóka

og annars viðamikils upplýsingaefnis á íslensku á ýmsu formi. Umsækjendur sækja um starfslaun til 3, 6, 9 eða 12 mánaða í senn. Einnig er hægt að sækja um ferðastyrk að hámarki 150 þ.kr. ef sótt er um starfslaun til 6 mánaða eða lengur. Alls bárust 59 gildar umsóknir í sjóðinn 2014. Sótt var um rúmlega 136,8 m.kr. vegna launa og 36,2 m.kr. í ferðastyrki. Úthlutað var samtals 35,3 m.kr., þar af 34,3 til launa og 945 þ.kr. í ferðastyrki, eða tæplega 26% umbeðinnar upphæðar til 28 verkefna.

Styrktarsjóður Sigurðar Jónssonar og Helgu Sigurðardóttur

Hlutverk sjóðsins er að styrkja rannsóknir í meinafræði manna og dýra. Ekki er sótt sérstaklega í styrktarsjóðinn heldur velur stjórn Rannsóknasjóðs árlega eitt verkefni úr umsóknum í Rannsóknasjóð sem fellur að markmiði styrktarsjóðsins og fengið hefur framúrskarandi mat fagráðs. Eitt verkefni var valið og hlaut það eina m.kr. í styrk.

Rannsóknarsjóður Sigrúnar Ástrósar Sigurðardóttur og Haralds Sigurðssonar

Markmið sjóðsins er að efla rannsóknir á korta- og landfræðisögu Íslands og íslenskrri bókfræði og stuðla að útgáfu rita um þau efni. Alls bárust 12 umsóknir um styrki til sjóðsins. Sótt var um rúmlega 9 m.kr. Úthlutað var 3,4 m.kr. til sex verkefna, eða 36,4% umbeðinnar upphæðar.

Markáætlun

Markáætlun á sviði vísinda og tækni er stefnumótandi áætlun þar sem um er að ræða tímabundinn forgang á fjármagni í nánu samstarfi við fyrirtæki, rannsóknarstofnanir og háskóla á einstökum sviðum eða þverfaglegum fræðasviðum á grundvelli vandaðra rannsóknaráætlana. Núgildandi áætlun, Markáætlun um öndvegissetur og klasa, stendur yfir 2009-2015. Þrjú verkefni fá styrk úr áætluninni til þessara sjö ára, en þau eru:

- GEORG – Alþjóðlegur rannsóknaklassi í jarðhita
- Vitvélastofnun Íslands
- EDDA – Öndvegissetur í jafnréttis- og margbreytileikarannsóknum

Opinn aðgangur

Lögum nr. 3/2003 um stuðning við vísindarannsóknir var breytt árið 2012 á þann veg að niðurstöður rannsókna, sem kostaðar eru með styrkjum úr sjóðum er falla undir löggin, ber að birta í opnum aðgangi (OA). Í samningum um styrkveitingu til rannsókna innan Norðurlandanna og Evrópu, t.d. í Horizon 2020, eru kvaðir um opinn aðgang að niðurstöðum rannsókna. Hlutverk Rannís er að fylgja því eftir að styrkþegar uppfylli skilyrðin. Rannís hefur staðið fyrir kynningum á OA innan vísindasamfélagsins og hvatt

Rannís styður við frumkvöðla

24/05/2014

til þess að Landsbókasafni Íslands – Háskólabókasafni verði gert kleift að koma upp varðveislusafni (opinvisindi.is) til að íslenskir vísindamenn geti átt þess kost að varðveita niðurstöður rannsókna hér á landi.

Hugbúnaðarkerfi

Meginverkefni forritara innan rannsókn- og nýsköpunarsviðs er viðhald og þróun umsóknarkerfis sem er grunnurinn að gagnasöfnun og úrvinnslu Rannís. Aðrar þjónustur eru þróaðar ofan á grunninn, s.s. umsýslukerfi fyrir sjóðsstjóra og bókhald og fagráðskerfi fyrir matsmenn og stjórnir sjóða. Þessi kerfi eru öll í stöðugri þróun. Gagnagrunnar eru hannaðir með það í huga að mæta nýjum kröfum um aðgengi upplýsinga í samræmi við stefnu Vísinda- og tækniráðs.

Kynningarmál, viðburðir og viðurkenningar

Viðburðir voru fyrirferðarmiklir í starfsemi Rannís á árinu. Haldin voru tvö stór þing, Rannsóknþing og Nýsköpunarþing, og veittar viðurkenningar á borð við Nýsköpunarverðlaun Íslands og Hvatningarverðlaun Vísinda- og tækniráðs. Mikil vinna fór í að undirbúa og setja upp nýja vefsíðu Rannís, sem ætlað er að þjóna enn betur breiðum markhópi stofnunarinnar, og vera helsta upplýsingagátt þekkingarsamfélagsins að þjónustu Rannís. Vísindavaka var ekki haldin að þessu sinni, þar sem ekki fékkst fjárveiting úr Horizon 2020 rannsókn- og nýsköpunaráætlun ESB, sem jafnan veitir styrk til verkefnisins.

Ný vefsíða Rannís

Þann 3. apríl 2014 opnaði Rannís nýja vefsíðu sem byggir á nýrri nálgun og var vönduð markhópanálgun og notendavænt viðmót haft að leiðarljósi við hönnun og gerð síðunnar. Leitað var tilboða hjá nokkrum vefryrirtækjum og varð niðurstaðan sú, að ganga til samninga við Hugsmiðjuna og byggja nýju vefsíðuna á Eplica vefumsjónarkerfinu, sem hannað er og smíðað hér á landi. Í samvinnu við Hugsmiðjuna var farið í ítarlega greiningarvinnu til að vefurinn gæti sem best þjónað hlutverki sínu.

Niðurstaðan er vefsíða þar sem megináhersla er lögð á gagnsæi og markhópanálgun og að viðskiptavinir Rannís geti fundið það sem þeir leita að í gegnum einfalda

leitavél, sem ekki aðeins finnur sjóði og styrki, heldur aðstoðar viðskiptavini einnig við að greina tækifæri og möguleika. Vefurinn er nútímalegur, leitarvænn og síðast en ekki síst skalanlegur til að koma til móts við þá fjölmörgu notendur sem vilja geta nýtt alla virkni vefsins í snjalltækjum á borð við snjallsíma og spjaldtölvur. Í lok árs lá fyrir að vefsíðan hafði verið tilnefnd til Íslensku vefverðlaunanna 2015 í flokki opinberra vefja, sem er vísbending um að vel hafi tekist til.

Mikil umferð hefur mælst um nýju vefsíðuna og samfélagsmiðlar á borð við Facebook, LinkedIn og Twitter eru óspart nýttir til að auka sýnileika og styðja við virkni síðunnar.

Evrópusamvinna

Kynning á tækifærum og styrkjum í evrópsku og norrænu samstarfi var haldin á Háskólatorgi fimmtudaginn 6. nóvember 2014. Evrópuhúpurinn stóð fyrir kynningunni, en í honum eru fulltrúar allra styrkja- og samstarfsáætlana ESB sem Íslendingar taka þátt í, í gegnum samninginn um evrópska efnahagssvæðið.

Á viðburðinum gafst gestum færi á að hitta fulltrúa evrópskra samstarfsáætlana á Íslandi og kynna sér möguleika á styrkjum og samstarfi á öllum sviðum menntamála, rannsókna, vísinda, nýsköpunar, menningar og

Fyrirtækið Meniga hlaut Nýsköpunarverðlaun Íslands sem afhent voru á Nýsköpunarþingi 10. apríl

atvinnulífs. Einnig voru kynntar norrænar áætlanir. Sam-eiginleg upplýsingasiða er á slóðinni www.evropusamvinna.is, en þar má einnig finna ítarlega tölfræði yfir árangur íslenskra aðila í alþjóðlegum styrktaráætlunum undanfarna áratugi. Á Háskólatorgi voru kynntar eftirtaldar áætlanir og samstarf:

- Horizon 2020 rannsókn- og nýsköpunaráætlun ESB
- Erasmus+ mennta-, æskulýðs- og íþróttaráætlun ESB
- Evrópa unga fólksins / æskulýðshluti Erasmus+
- Creative Europe menningaráætlun ESB
- NordPlus menntaáætlun Norrænu ráðherranefndarinnar
- COST vísinda- og rannsóknasamstarf
- EURES – evrópsk vinnumiðlun
- Enterprise Europe Network
- Norðurslóðaáætlun
- ESPON
- Almannaáætlunin
- Heilbrigðisáætlunin
- Uppbyggingarsjóður EFTA / EEA Grants
- Euroguidance
- Europass
- eTwinning – rafrænt skólasamstarf
- PROGRESS – jafnréttis- og vinnumálaáætlun
- Daphne III – gegn ofbeldi á konum og börnum

Nýsköpunarþing og afhending Nýsköpunarverðlauna Íslands

Nýsköpunarþing var haldið 10. apríl á Grand hótél Reykjavíkur. Gestir voru rúmlega 200. Þingið er haldið árlega í samstarfi Rannís, Íslandsstofu, Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands og Nýsköpunarsjóðs atvinnulífsins. Efni Nýsköpunarþings að þessu sinni var *vaxtarferli fyrirtækja*. Petri Rouvinen, yfirmaður rannsóknasviðs hjá ETLA – The Rese-

arch Institute of the Finnish Economy hélt fyrirlestur með yfirskriftinni *Development of Growth-Seeking Entrepreneurs: different stages and role of support system* og Kolbrún Eydís Ottósdóttir, gæða- og reglugerðarstjóri Nox Medical talaði um þekkingarfyrirtæki sem ávísun á velmegun. Í framhaldinu voru umræður þar sem fjórir íslenskir frumkvöðlar ræddu framtíðarhorfur fyrirtækja út frá stærð og stefnu, en það voru þau Hermann Kristjánsson framkvæmdastjóri Vaka, Elínróslína Línadal forstjóri ELLU, Hilmir Ingi Jónsson framkvæmdastjóri ReMake Electric og Ágústa Guðmundsdóttir, prófessor við HÍ og rannsóknarstjóri Zymetech. Fundarstjóri var Jón Ásbergsson forstjóri Íslandsstofu. Ragnheiður Elín Árnadóttir atvinnuvega- og nýsköpunarráðherra, atvinnuvega- og nýsköpunarráðherra ávarpaði þingið og afhenti Nýsköpunarverðlaun Íslands.

Nýsköpunarverðlaun Íslands 2014

Fyrirtækið Meniga hlaut Nýsköpunarverðlaun Íslands 2014 sem afhent voru á Nýsköpunarþingi 10. apríl, en Meniga er íslenskt hugbúnaðarfyrirtæki sem er markaðsleiðandi í Evrópu á sviði heimilisfjármálahugbúnaðar. Georg Lúðvíksson, framkvæmdastjóri og einn af stofnendum Meniga, veitti verðlauninum viðtöku. Nýsköpunarverðlaun Íslands eru veitt af Rannís, Íslandsstofu, Nýsköpunarmiðstöð Íslands og Nýsköpunarsjóði atvinnulífsins, til fyrirtækja sem þykja hafa skarað fram úr í þróun nýrrar vöru eða þjónustu, sem byggð er á rannsókn- og nýsköpunarstarfi og náð hefur árangri á markaði. Tilgangur verðlaunanna er að vekja athygli á þeim mikilvægu tengslum sem eru á milli rannsókna og þekkingaröflunar og aukinnar verðmætasköpunar í atvinnulífinu. Verðlaunagripurinn er stytta af frjósemisgoðinu Frey eftir Hallstein Sigurðsson myndhöggvara.

Dr. Ingibjörg Gunnarsdóttir, prófessor í næringarfræði við Háskóla Íslands, hlaut Hvatningarverðlaunin 2014

Rannsóknáþing

Rannsóknáþing var haldið þann 29. ágúst á Hótel Hilton Reykjavík Nordica. Efni þingsins var að kynna niðurstöður alþjóðlegs jafningjamats á stöðu vísinda, rannsókna og nýsköpunar á Íslandi. Pau Francien Heijs, vísindaráðgjafi sendiráðs Holland fyrir ESB og formaður jafningjahópsins og Arnold Verbeek, sérfræðingur hjá IDEA Brussel og ráðgjafi og ritari jafningjahópsins, kynntu niðurstöður jafningjamatsins og í kjölfarið voru pallborðsumræður með þátttöku fundargesta. Í pallborði áttu sæti Eyjólfur Guðmundsson rektor Háskólans á Akureyri, Erna Magnúsdóttir rannsóknasérfræðingur á heilbrigðisvísindasviði Háskóla Íslands, Unnur Brá Konráðsdóttir formaður allsherjar- og menntamálanefndar Alþingis, Guðbjörg Heiða Guðmundsdóttir verkefnastjóri framkvæmdastjórnar Marel um rannsóknir og nýsköpun og Árni Snorrason forstjóri Veðurstofu Íslands. Ari Trausti Guðmundsson jarðeðlisfræðingur og fjölmiðlamaður stýrði pallborðsumræðum. Í lok þingsins afhenti Sigmundur Davíð Gunnlaugsson forsætisráðherra Hvatningarverðlaun Vísinda- og tækniráðs.

Hvatningarverðlaun Vísinda- og tækniráðs

Verðlaunin voru afhent á Rannsóknáþingi þann 29. ágúst, en þau eru veitt vísindamanni sem snemma á ferlinum þykir hafa skarað framúr og skapi væntingar um framlag í vísindastarfi er treysti stoðir mannlífs á Íslandi. Markmiðið með veitingu Hvatningarverðlaunanna er að hvetja vísindamenn til dáða og vekja athygli almennings á gildi rannsókna og starfi vísindamanna. Árlega er auglýst eftir tilnefningum til verðlaunanna og voru að þessu sinni 15 vísindamenn tilnefndir. Dr. Ingibjörg Gunnarsdóttir, prófessor í næringarfræði við Háskóla Íslands, hlaut Hvatningarverðlaunin 2014. Forsætisráðherra, Sigmundur Davíð Gunnlaugsson, afhenti Ingibjörgu verðlaunin.

Nýsköpunartorg

Í tilefni af 10 ára afmæli Tækniþróunarsjóðs og 20 ára afmælis Samtaka iðnaðarins, var blásið til Nýsköpunartorgs í samstarfi Rannís og SI, en það var haldið í Háskólanum í Reykjavík dagana 23. og 24. maí. Um var að ræða fagráðstefnu um starfsumhverfi og uppbyggingarferli nýsköpunarfyrirtækja auk sýningar, þar sem fyrirtæki og stofnanir kynntu starfsemi sína og árangur í nýsköpun, og kynntu nærri 60 fyrirtæki, sem hlotið hafa styrk út Tækniþróunarsjóði, sig og starfsemi sína.

Nýsköpun í opinberri þjónustu

Veittar voru viðurkenningar fyrir nýsköpun í opinberri þjónustu á ráðstefnunni Skapandi opinber þjónusta sem haldin var 24. janúar á vegum fjármála- og efnahagsráðuneytisins, Rannís, Sambands íslenskra sveitarfélaga, Félags forstöðumanna ríkisstofnana, Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands og Stofnunar stjórnsýslufræða og stjórn mála við Háskóla Íslands. Nýsköpunarverðlaun í opinberri þjónustu og stjórn-sýslu 2014 hlaut Landspítalinn fyrir verkefnið Rauntíma árangursvísar á bráðadeild. en auk þess hlutu eftirtalin fjögur verkefni til viðbóta viðurkenningu: Dalvíkurbyggð fyrir verkefnið Söguskjóður, Lögreglustjórnin á Suðurnesjum fyrir verkefnið „Að halda glugganum opnum“, Framtíðarsýn Reykjanesbæjar, Garðs og Sandgerðis í menntamálum og Þjónustu og þekkingarmiðstöð fyrir blinda, sjónskerta og daufblinda einstaklinga.

Vaxtarsprotinn

Vaxtarsprotinn er viðurkenning sem veitt er á vegum Samtaka iðnaðarins, Rannís og Háskólans í Reykjavík. Tilgangurinn er að vekja athygli á góðum árangri sprotafyrirtækja í örum vexti og skapa aukinn áhuga og skilning á uppbyggingarstarfi þessara fyrirtækja. Vilborg Einarsdóttir

Datamarket hlaut Vaxtarsprotann

stjórnarmaður hjá Samtökum iðnaðarins og Tækniþróunar-
sjóði afhenti Vaxtarsprotann að þessu sinni við hátíðlega
athöfn á Nýsköpunartorgi sem fór fram 23.-24. maí í
Háskólanum í Reykjavík. Datamarket hlaut viðurkenninguna
að þessu sinni en fyrirtækið jók sölutekjur sínar milli
áranna 2012 og 2013 um 134%. Fyrirtækin Valka, Nox
Medical og Skema fengu einnig viðurkenningar fyrir góðan
vöxt. Þetta er í áttunda sinn sem Vaxtarsprotinn er afhentur
en hann hefur verið veittur árlega frá árinu 2007. Verð-
launagripur Vaxtarsprotans er farandgripur úr áli og steini
gefinn af Samtökum iðnaðarins, en auk hans fylgir skjöldur
úr sömu efnum til eignar.

Norræn ráðstefna um bibliómetríu og stefnumörkun í rannsóknum

Mælingar á birtingum vísindagreina í ritryndum tímaritum og tilvitnunum í þær, spila stórt hlutverk þegar kemur að stefnumótun í rannsóknum og nýsköpun, en þetta var einmitt efni alþjóðlegrar ráðstefnu, The 19th Nordic Workshop on Bibliometrics and Research Policy, sem haldin var hér á landi í 25.-26. september, þar sem sérfræðingar frá fjórtán löndum báru saman bækur sínar um virkni og áhrif vísindasamfélagsins. Ráðstefnan var haldin í samvinnu Rannís, Háskóla Íslands og Landspítalans. Um 80 manns sóttu ráðstefnuna, þar sem til umræðu voru viðfangsefni eins og mælingar á árangri, áhrif samfélagsmiðla á vísindastarf og alþjóðasamstarf, auk þess sem rætt var um aðferðir við mat á árangri vísinda og hvernig hægt er að aðlaga fjárframlög til einstakra vísindamanna eftir árangri. Aðalfyrirlesari var Dr. Sybille Hinze, aðstoðarforstjóri Stofnunar um rannsóknir og gæði í Berlín.

Kynningarfundir og námskeið á vegum alþjóðasviðs

Alþjóðasvið Rannís stendur fyrir kynningum á Rannsóknaráætlun ESB Horizon 2020 og undirráætlunum hennar, auk þess sem sviðið hefur skipulagt námskeið fyrir um-sækjendur. Á árinu 2014 voru haldnar eftirtaldar kynningar og námskeið:

- Mánudaginn 10. febrúar var haldinn kynningarfundur um mannauðsáætlun Horizon 2020, Marie Skłodowska-Curie Sérstök áhersla var á Research and Innovation

Staff Exchange (RISE) og Innovative Training Networks (ITN), en þessir þættir áætlunarinnar eiga sérstakt erindi til einstaklinga, fyrirtækja og stofnana sem leggja stund á rannsóknir og vilja auka alþjóðlega samvinnu. Aðalfyrirlesarinn, Frank Marx, kom frá framkvæmdarstjórn ESB.

- Fimmtudaginn 13. febrúar var haldinn kynningarfundur á Horizon 2020 hjá Listaháskóla Íslands með sérstaka áherslu á tækifæri innan félags- og hugvísinda og vísinda í þágu samfélagsins.
- Miðvikudaginn 19. febrúar var haldinn kynningarfundur á Akureyri á Horizon 2020 í samvinnu við Háskólann á Akureyri, en auk Horizon 2020 voru mennta- og menningaráætlanir Evrópusambandsins kynntar við sama tækifæri.
- Fimmtudaginn 27. febrúar var haldin kynning á öryggisáætlun Horizon 2020 og var aðalfyrirlesarinn Dr. Andrei Lintu, fulltrúi framkvæmdarstjórnar Evrópusambandsins, auk þess sem stuðningur Rannís við áætlunina var kynntur.
- Fimmtudaginn 22. maí kynnti fulltrúi Rannís SME áætlun Horizon 2020 á viðburði sem skipulagður var á vegum Orkuklasans.
- Þriðjudaginn 27. maí kynntu fulltrúar Rannís landstenglastarfið fyrir rannsóknastjórum Háskóla Íslands.
- Miðvikudaginn 27. ágúst var haldinn kynningarfundur um styrki til norræns vísindasamstarfs á sviði samfélagslegs öryggis og var aðalfyrirlesari Gunnell Gustafsson forstjóri Nordforsk.
- Föstudaginn 26. september var haldinn kynningarfundur um Horizon 2020 og Tækniþróunarsjóð á Höfn í Hornafirði.
- Þriðjudaginn 28. október skipulagði Rannís, í samvinnu við Evrópumíðstöð Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands, GEORG og Iceland Geothermal, kynningarfund um orkuáætlun og SME áætlun Horizon 2020. Kynningunni var síðan fylgt eftir með vinnustofu og tengslamyndun þann 30. október, þar sem áhersla var lögð á rannsóknir í orkugeiranum og innan lítilla og meðalstórra fyrirtækja.
- Fimmtudaginn 6. nóvember stóð Rannís, í samstarfi við Félag rannsóknastjóra, fyrir námskeiði um gerð styrkumsókna. Á námskeiðinu var farið yfir undirstöðuatriði í gerð árangursríkra umsókna, en námskeiðið var sérstaklega miðað að þeim sem eru að stíga sín fyrstu skref í umsóknargerð. Fyrirlesari var Bandaríkjamadurinn Robert Porter PhD.
- Föstudaginn 21. nóvember var haldinn kynningarfundur um upplýsingatækniáætlun Horizon 2020. Bæði var áætlunin kynnt heildsætt auk þess sem farið var yfir þátt upplýsingatækni í öðrum undirráætlunum Horizon 2020. Aðalfyrirlesari var Morten Möller fulltrúi framkvæmdastjórnar ESB.

Vísinda- og tækniráð

Vísinda- og tækniráði er meðal annars ætlað að marka stefnu stjórnvalda á sviði vísinda- og tæknimála, frá skipun ráðsins til ársloka 2016, og er fer umfjöllun málefna fram innan vísindanefndar annars vegar og tækninefndar hins vegar. Núverandi Vísinda- og tækniráð er skipað frá 2012 til 2015 og árið 2013 samþykkti ráðið stefnu sem gildir 2014-2016.

Aðgerðaráætlun í tengslum við stefnu Vísinda- og tækniráðs

Á fundi Vísinda- og tækniráðs fimmtudaginn 22. maí var samþykkt aðgerðaáætlun í tengslum við nýútkomna stefnu sjóðsins. Aðgerðaráætluninni er ætlað að styðja við og efla samkeppnishæfni atvinnulífsins og gagnsæja nýtingu opinbers fjár. Í kjölfarið verður auknu fjármagni varið í málaflokkinn. Stórauka á fjárveitingar til vísinda og nýsköpunar þannig að árið 2016 nái þær 3,0% af vergri landsframleiðslu og verði sambærilegt því besta sem þekkt innan OECD. Aðgerðunum er sömuleiðis ætlað að laða fram aukna fjárfestingu fyrirtækja í vísindum og nýsköpun.

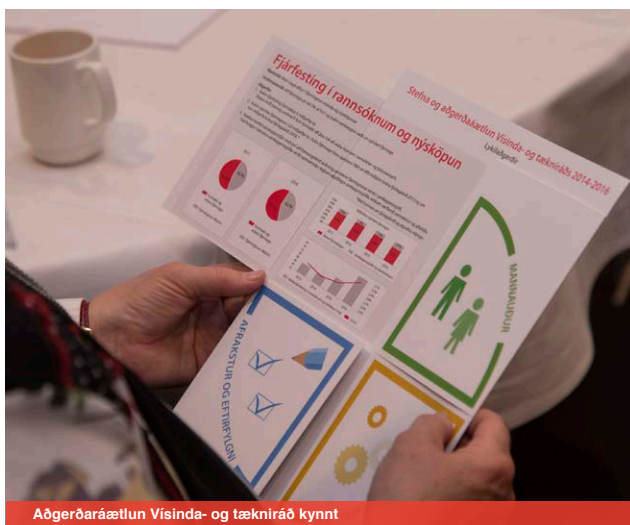
Aðgerðaáætlunin sem nú hefur verið samþykkt felur í sér 21 aðgerð sem á að stuðla að þessu. Ábyrgð á aðgerðunum er sett í hendur ráðuneyta eða stofnana og kostnaður við hverja aðgerð er metinn. Áætlunin felur m.a. í sér stóruaukið framlag í samkeppnissjóði og ráðstafanir til að auðvelda atvinnulífinu að fjárfesta í rannsóknum og nýsköpun. Þá er einnig stefnt að því að gera afrakstur fjárfestinga á

þessu sviði betur ljósan með sérstöku upplýsingakerfi, efla nýliðun og gera gangverk opinbera kerfisins liprara og skilvirkara.

Það er nýmæli í starfi Vísinda- og tækniráðs að unnin sé sérstök aðgerðaáætlun með tilgreindum ábyrgðaraðilum, hún kostnaðargreind og tímasett. Ríkisstjórnin hefur fyrir sitt leyti samþykkt að beita sér fyrir fjármögnun áætlunarinnar með fyrirvara um fjárlagaferlið og afgreiðslu Alþingis. Ætlunin er að auka opinbera fjárfestingu í samkeppnissjóðum um 2,8 milljarða, þ.e. um 800 m.kr. fjárlagaárið 2015 og um allt að tvo milljarða kr. fjárlagaárið 2016. Um leið er þess vænst að aðgerðin auki fjárfestingar fyrirtækja um 5 milljarða kr. Það verður gert með því að skapa fyrirtækjum slíkt umhverfi að þau sjái hag í að auka hlut sinn í rannsóknar- og nýsköpunarstarfi. Sérstaklega er hér horft til skatthvata.

Reynsla annarra landa sýnir að aukin fjárfesting hins opinbera og atvinnulífs til vísinda og nýsköpunar eflir alþjóðlega samkeppnishæfni og skilar sér margfalt til baka í auknum skatt- og útflutningstekjum, í nýjum atvinnutækifærum, sparnaði, nýsköpun og hagkvæmni í opinberum rekstri, sem og fjölbreyttara samfélagi og atvinnulífi um land allt.

Í stefnuýfirlýsingu ríkisstjórnarinnar er kveðið á um nauðsyn þess að auka framleiðni, enda er það forsenda

Aðgerðaráætlun Vísinda- og tækniráð kynnt

langtímahagvaxtar að skapa umhverfi sem hvetur til nýsköpunar í fyrirtækjum og í opinberum rekstri. Einnig að bæta aðstæður svo ný fyrirtæki geti vaxið innanlands og skapað ný og áhugaverð störf sem ungt og vel menntað fólk sækir í.

Vísindi og nýsköpun hafa stóraukið verðmætasköpun í hefðbundnum auðlindagreinum á síðustu árum, eins og í landbúnaði, sjávarútvegi og orkuíðnaði, en vísindi og nýsköpun leika ekki síður lykilhlutverk í eflingu alþjóðageirans. Í alþjóðageiranum eru falin „stærstu vaxtartækifæri íslensks samfélags og með hliðsjón af vaxtarskorðum auðlindageirans mun hann þurfa að standa undir vaxandi hlutfalli útflutnings“, eins og það er orðað af Samráðsvettvangi um aukna hagsæld.

Aðgerðaáætlunin var afgreidd á fundi Vísinda- og tækniráðs að viðstöddum forsætisráðherra, fjármála- og efnahagsráðherra, iðnaðar- og viðskiptaráðherra, mennta- og menningarmálaráðherra og umhverfis- og

Forsætisráðherra er formaður Vísinda- og tækniráðs

auðlindaráðherra sem allir sitja í ráðinu. Aðgerðaáætlunin var unnin af sérstökum starfshópi á grundvelli fyrirbyggjandi stefnu Vísinda- og tækniráðs 2014-2016.

Hlutverk Rannís

Hlutverk Rannís er að veita faglega aðstoð og þjónustu við undirbúning og framkvæmd vísinda- og tæknistefnu Vísinda- og tækniráðs. Rannís annast umsýslu sjóða sem ráðið hefur stefnumarkandi áhrif á, þar með talið matsferli, þjónustu við fagråd og stjórnir sjóðanna, auk þess að annast gagnaöflun, kynna áhrif af rannsóknarstarfsemi í landinu og kynna möguleika á samstarfi og fjármögnun innanlands og erlendis. Rannís og Vísinda- og tækniráð standa sameiginlega að Rannsóknþingi þar sem veitt eru Hvatningarverðlaun til ungra vísindamanna.

ÁRSREIKNINGUR 2014

Rekstrarreikningur ársins 2014

	2014	2013
Rekstrartekjur		
Sértekjur	339.900.136	386.972.496
	<u>339.900.136</u>	<u>386.972.496</u>
Rekstrargjöld		
Laun og tengd gjöld	372.911.677	335.043.722
Annar rekstrarkostnaður	244.697.598	289.008.539
Tilfærslur	7.636.339	16.407.072
	<u>625.245.614</u>	<u>640.459.333</u>
Tekjuhalli fyrir ríkisframlag	(285.345.478)	(253.486.837)
Ríkisframlag	283.600.000	238.900.000
	<u>283.600.000</u>	<u>238.900.000</u>
Tekjuhalli ársins	<u>(1.745.478)</u>	<u>(14.586.837)</u>

Efnahagsreikningur

Eignir	2014	2013
Veltufjármunir		
Skammtímakröfur:		
Viðskiptakröfur	49.106.418	49.560.167
Aðrar skammtímakröfur	1.183.461	2.400.425
Vörslufjárreikningar	122.273.853	82.698.691
Handbært fé:		
Bankainnstæður	149.434.236	113.181.300
Veltufjármunir	<u>321.997.968</u>	<u>247.840.583</u>
Eignir samtals	<u>321.997.968</u>	<u>247.840.583</u>

31. desember 2014

SKULDIR OG EIGIÐ FÉ

	2014	2013
Eigið fé		
Höfuðstóll í ársbyrjun	(11.901.919)	734.918
Flutt staða frá 02-985		2.430.000
Breyting v/lokafjárlaga		(480.000)
Rekstrarniðurstaða ársins	(1.745.478)	(14.586.837)
Eigið fé samtals	<u>(13.647.397)</u>	<u>(11.901.919)</u>
Skammtímaskuldir		
Ríkissjóður	164.551.117	157.877.373
Viðskiptaskuldir	48.820.395	19.166.438
Mótreikningur vörslufjár	122.273.853	82.698.691
Skammtímaskuldir	<u>335.645.365</u>	<u>259.742.502</u>
Skuldir samtals	<u>335.645.365</u>	<u>259.742.502</u>
Skuldir og eigið fé samtals	<u>321.997.968</u>	<u>247.840.583</u>

Sjóðstreymi ársins 2014

	2014	2013
Handbært fé frá rekstri		
Frá rekstri:		
Tekjuhalli ársins	(1.745.478)	(14.586.837)
Rekstrarliðir sem ekki hafa áhrif á fjárstreymi:		
Veltufé frá rekstri	<u>(1.745.478)</u>	<u>(14.586.837)</u>
Breytingar á rekstrartengdum eignum og skuldum:		
Skammtímakröfur; lækkun (hækkun)	(37.904.449)	2.993.183
Skammtímaskuldir; hækkun (lækkun)	69.229.119	(18.323.177)
	<u>31.324.670</u>	<u>(15.329.994)</u>
Handbært fé frá rekstri	<u>29.579.192</u>	<u>(29.916.831)</u>
Fjármögnunarhreyfingar		
Framlag ríkissjóðs	(283.600.000)	(238.900.000)
Greitt úr ríkissjóði	290.273.744	366.496.596
Fjármögnunarhreyfingar	<u>6.673.744</u>	<u>127.596.596</u>
Hækkun (lækkun) á handbæru fé	36.252.936	97.679.765
Handbært fé í ársbyrjun	113.181.300	15.501.535
Handbært fé í árslok	<u>149.434.236</u>	<u>113.181.300</u>

rannís

Borgartúni 30, 105 Reykjavík
sími 515 5800, rannis@rannis.is
www.rannis.is